Хоронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

Бурят-Монголой

ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 273 (6180)
НОЯБРИИН 22
ЧЕТВЕРГ
1956 он

Сэн 20 мүнгэн.

Бүхы хүсэеэ элсүүлэе!

Уржадэр, республикымнай [с]толица—Улан-Удэ городто [ма]лажалай түрүүшүүлэй республиканска зүблөөн боложо [ү]рэбэ.

Зүблөөндэ байлсагшад түрүү дүй дүршэлые, эрдэм наукын туйлалтануудые ажал хүдэлмэридөө али зэргээр нэбтэрүүлжэ байһан тухайгаа хөөрэжэ үгөө, дутуу дундануудаа [з]оруулээ, ажахын энэ жэлдэ [бү]ри ехэ амжалта туйлаха аргазамуудые тодорхойлоо. Зүблөөн дээрэ, мүн Читын областьтой социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүд гаргагдахада [м]анай хүршэнэр мүрысөөндэ [ту]ба гэжэ тодорбо. Эсэстэ, [ма]лажалай түрүүшүүлэй зүблөөндэ хабаадалсагшад республикын бүхы хонишодто, гахайшадта, һаалишадта, малажалай бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ Хандалга баталан абаһан байна.

Ажахын үнгэрэгшэ жэлдэ [ма]луу малһаа ашаг шэмэ абалые ехэдхэхэ талаар республикын колхозууд ба МТС-үүд [за]рим тэды амжалта туйлаһан [ба]йбашье, бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэжэ шадаагүй. [Үн]имэһээ һү, мяха, нооһо абаха жэлэйнгээ түсэбые бүхы [ре]спублика дээрээ абажа үзээ[г]үй дүүргээгүй байнабди.

Ажахын энэ жэлдэ партийна, [со]ветскэ, хүдөө ажахын органууд, колхозууд ба МТС-үүдэй [х]үтэлбэрилэгшэд, зооветеринарна мэргэжэлтэд малажалай [х]үдэлмэрилэгшэдые бүхыдэнь [ш]эн зоригто ажалда элсүүлжэ, [ма]лажалһаа ашаг шэмэ абаха [т]үсэбөө али бүхы талаарнь [д]үүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхэ [х]эрэг, Читын областьтой социалистическэ мүрысөөндэ илажа гараха хэрэг эмхидхэхэ [уя]лгатай.

Гэхэтэй хамта, республикын [за]рим хэдэн аймагуудта (Хоринин, Сэлэнгын гэхэ мэтэ) бү[хы] мүнөөнһөө эхилэн малай [ү]бэлжэлгэ хангалтагүйгөөр [ха]бажа байна. Олон фермэнүүд [д]ээрэ мүнөө болотор силосээр [ү]неэдээ тэжээдэггүй дээрэһээнь ажахын жэлэй эхинһээ [а]бажа, һү һаалга тон доодо [х]эмжээндэ байжа байха юм. [Ү]неэдэй фермэнүүд дээрэ ажал [ех]этэй хүдэлмэриие механизацилга, илангаяа кормозапарнигуудые, солооморезкэнүүдые [ол]оорнь тодхожо, тэжээлые [д]эмталан буйлуулжа малда [э]дюулхэ ябадал мууса эмхидхэгдэнхэй. Гадна, хонидые харууһалгада, үбэлэй хурьгануудые абалгада бэлэдхэхэ хэрэгтэ ехэ дутуу дунданууд тохёолдоно.

Мүнөө малшадай үмэнэ, колхозууд ба совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, зооветеринарна мэргэжэлтэдэй урда ямар зорилгонууд байнаб—тэдэнь түрүүшүүлэй зүблөөндэ хабаадагшадай Хандалга дотор эли тодорхойгоор хэлэгдэһэн байна.

Һаалишад, тугалшад, үхэр адуулагшад болбол энэ жэлэй эсэс болотор үнеэдһээ һү һаалгые эрид дээшэлүүлхэ, тиигэжэ түсэбһөө гадуур 12 мянган тонно һү гүрэндөө тушааха гэһэн социалистическэ уялгаяа республикынгаа дүүргэхэ эрхэ нүхэсэл бии болгохо ёһотой. Һаалишад, мал адуулагшад хадаа үбэлэй үедэ үнеэн бүриһөө һү һаалгые 2—2,5 дахин ехэ болгохо зорилго урдаа табиха ёһотой.

Гадна, малайнгаа һүрэгые һайн болгохын тула, һү ехэтэй үнеэдые олон болгохын тула 2—3 тугал 6 һаратайһаань эхилээд гунжан болоторнь үсхэхэ зорилго һаалишан бүхэнэй урда табигдана. Үнеэн ба гунжан бүриһөө нэгэ нэгэ тугал абажа, мал болгохо гээшэ һаалишан бүхэнэй нэрэ хүндын хэрэг мүн.

Бүхы малшад хамаг хүсэ шадалаа эршэдхэн, эб эмхиеэ зангидан адуу мал олоорнь бэлшээжэ ба шахажа таргалуулха, тарган ба хүндэ шэгнүүртэй мал олоорнь гүрэндэ тушааха, манай ороной улад зониие тарган мяхаар хүсэд хангахын тула бүхы оролдолгоёо гаргаха байна.

Хонишод хадаа хонин ажалые бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ, нооһо бүри ехээр абадаг болохо зорилго өөһэдынгөө урда табиха ёһотой. 1956—57 оной туршада республикын хонишод бүхы хонидойнгоо тоо толгойе 25 процентээр олошоруулха, 100 хонин бүриһөө 100 хурьга абажа мал болгохо, хурьгадай шэгнүүриие ехээр нэмээхэ, хониноо нооһо бүри ехээр хайшалжа абадаг болохо гэһэн нангин зорилго бэелүүлхэ байна.

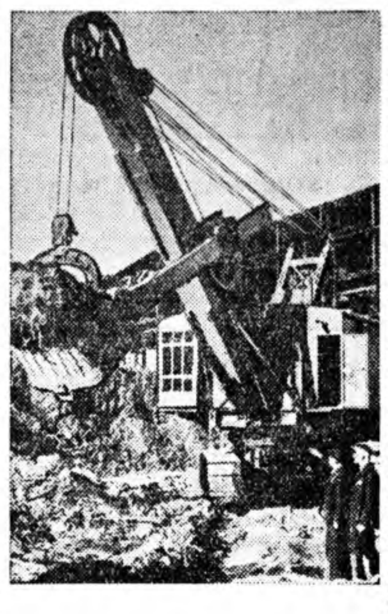
Мүн адуушад ба моришод, гахайшад, шубуушад, зүгышэд тус тус һалбаринуудаа улам ехээр хүгжөөхын, ашаг шэмыень эрид дээшэлүүлхын түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр оролдохо ёһотой.

Партийна, советскэ, профсоюзна, комсомольско органууд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд болбол малшадай өөһэдтөө даажа абаһан социалистическэ уялгануудые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын тула бүхы арга боломжо, эрхэ нүхэсэл бии болгохо уялгатай. Түбхын түрүүндэ малшадта ажаллаха ба ажаһууха зохистой һайн байдал бии болгохо шухала. Энэ ямар удхатайб гэбэл, малажалай фермэнүүдые хүсэд һайнаар механизацилха, тэжээл буйлуулдаг агрегадуудые хүсэд дүүрэнээр хүдэлгэхэ, тэжээлээ буйлуулжа малдаа эдюулхэ, үбһэ тэжээлээ гамтайгаар гаргашалха гэһэн удхатай. Мүн энэ ямар удхатайб гэбэл, малшадай байра байдалые һайнаар түхеэрхэ, тэдэниие дулаан хубсаһа, һайн эдеэ хоолоор хангаха, тэдээндэ кино, уранһайханай самодеятельностиин концертнүүдые харуулжа байха, агитбригадануудые эльгээжэ байха хэрэгтэй. Тэдэнэй дунда ойлгууламжын хүдэлмэри—хөөрэлдөөн, лекци, элидхэл саг үргэлжэ эмхидхэжэ байха шухала.

Социалистическэ мүрысөөн болбол малшадай абаһан уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ шухала арга нүхэсэл мүн. Тиимын тулада хонишодые хонишодтойнь, һаалишадые һаалишадтайнь, гахайшадые гахайшадтайнь; племенной фермые племенной фермэтэйнь; һүнэй-товарна фермые һүнэй-товарна фермэтэйнь; колхозые колхозтойнь гэхэ мэтэшэлэн — иимэ үргэнөөр ба тодорхойгоор мүрысөө эмхидхэжэ, тэрэ мүрысөөнэй дүнгүүдые саг үргэлжэ шалгажа ба гаргажа, олонниитын дунда тунхаглажа, түрүүшүүлые урмашуулжа, гээгдэгшэдые урагшань татажа байха гээшэ—малажал дээрэ амжалта туйлаха тон шухала аргануудай нэгэниинь мүн.

Читын областиин малшадтай баталһан социалистическэ мүрысөөндөө мүнөө жэл бүри ехэ амжалта туйлахын түлөө, малажалай ашаг шэмэ бүри ехээр абадаг болохо гэһэн партиин XX съездын шиидхэбэриие амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлэе!

Түрэл орон доторнай

Свердловск. Газар малтадаг «ЭКГ-4» маркын түрүүшын хэдэн машинанууд Уральска хүндэ машина бүтээлгын заводто хабсаргагдаа. Энэ экскаватор «СЭ-3» экскаваторта орходоо бүтээсэ ехэтэй юм. 4 кубометр шорой нэгэн доро удхадаг. Тормозуудые хүдэлгэхэ гидравлическа системэнь пневматическаар һэлгэгдэнхэй. Экскаваторые ябуулдаг хубинуудынь нарижуулагдаһан дээрэһээ машиные бүри һайнаар ашаглаха арга олгоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «ЭКГ-4» маркын шэнэ экскаватор.

ТАСС-эй фотохронико.

Москва. СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ зургаадахи табанжэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XX с'ездын Директивэнүүдэй ёһоор атомай хүсэн амгалан ажалда бүри ехээр хэрэглэгдэдэг болохо юм.

СССР-эй Наукануудай академиин, А. А. Байковой нэрэмжэтэ металлургиин институдай хара металл шэнжэлдэг лаборатори соо научно-шэнжэлэлгын хүдэлмэри хэхэдээ радиоактивна изотопуудые үргэнөөр хэрэглэнэ. Радиоактивна изотопуудые хэрэглэһэнэй ашаар металлай хайлалгые, ууралталгые тодорхойлдог түхеэрэлгын хажууда хара металл шэнжэлдэг лабораториин научна хүдэлмэрилэгшэд Л. И. Иванов (баруун гарһаа) Л. Н. Быстров хоёр байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Караганда. Алексей Степанович Иванов Бельгиһээ түрэл орондоо һаяхан бусажа ерээ. Тэрэ 17 наһатай. Гитлеровецууд Калининска областиие эзэмдэхэдээ, тэрэниие Германи руу намнажа абаашаһан байгаа. Удаан саг соо зобо тулиһаар тэрэ Бельги ошожо, тэндэ нүүрһэнэй шахтада таба шахуу жэл соо хүдэлһэн байна. Мүнөө Карагандинска № 18 шахтада тэрэ хүдэлмэрилнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: зарядчица Казначеева шахта руу орохоо байһан А. С. Ивановта өөрыгөө хамгаалха хэрэгсэл үгэжэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Нүхэр Н. И. Строкиниие Ленинэй орденоор шагнаха тухай

[С]ССР-эй Автомобильна промыш[л]енностиин министр нүхэр Н. И. [Стр]окинай таби наһа гүйсэһэнтэй [да]рамдуулан, автомобильна про[мыш]ленностиие хүгжөөхэ хэрэгтэ Советскэ гүрэнэйнгөө үмэнэ габьяатай байһыень тэмдэглэжэ нүхэр **Строкин** Николай Ивановичые **Ленинэй** орденоор шагнаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
К. ВОРОШИЛОВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
А. ГОРКИН.

[Мо]сква, Кремль 1956 оной ноябриин 20.

Бүхы хонишодто, һаалишадта, гахайшадта, мал адуулагшадта, Бурят-Монголой республикын колхозуудай ба совхозуудай малажалай бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ, малажалай түрүүшүүлэй республиканска зүблөөндэ хабаадагшадай

ХАНДАЛГА

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Хүдөө ажахын 1955—1956 он дүүрэбэ. Энэ жэл хадаа КПСС-эй XX съезд дээрэ табигдаһан зорилгонуудые дүүргэхын түлөө тэмсэлэй тэмдэг доро, хамтын малажалай ашаг шэмые улам ехэ болгохын, колхозно полинуудай ургасые улам дээшэлүүлхын түлөө тэмсэлэй тэмдэг доро үнгэрбэ.

Республикын эрэгтэй, эмэгтэй колхознигуудай, МТС ба совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй шэн зоригто ажалыень КПСС-эй Центральна Комитет, Советскэ Правительство үндэр ехээр сэгнэһэн байна. Нооһо болон хүдөө ажахын бусад продуктнуудые үйлэдбэрилхэ талаар республикын хүдөө ажалшадай хэһэн ехэ хүдэлмэриие КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет амаршалга дотороо тэмдэглэһэн байна.

Республикын колхозууд ба совхозуудКПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй һүүлээр нооһо хайшалалгые 1,6 дахин, тэрэ тоодо нарин ба нарибтар нооһо хайшалгые 2,8 дахин ехэ болгобо. Үнгэрэгшэ жэл хүдөө ажахын эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 83 килограмм нооһо абтаа. Гүрэндэ 2270 тонно нооһон тушаагдаа. Энэнь түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо 221 тонноор ехэ, мүн нёдондо жэлдэ энэ хирэдэ тушаагдаһанда орходоо 319 тонноор ехэ байна.

Зэдын аймагай хонишод һайнаар ажаллаа. Тэдэнэр жэлэй турша соо нооһо хайшалалгые 35 процентээр ехэ болгоо, 100 гектар газарта 108 килограмм нооһо абаһан байна. Сэлэнгын аймагай колхозууд 100 гектар газарта 115 килограмм нооһо абаһан, гүрэндэ нооһо тушааха түсэбөө 126 процент дүүргэһэн, Хоринин аймагай колхозууд 100 гектар газарта 106 килограмм нооһо абаһан, гүрэндэ нооһо тушааха түсэбөө 120 процент дүүргэһэн байна.

Боргойн хониной совхоз мүнөө жэл эрхим шанартай 103 тонно нооһо гүрэндөө тушаагаа, 100 гектар газарта 275 килограмм нооһо абаа.

Республикын колхозууд ба совхозууд урдынхиһаа һү ехээр һаадаг болоо. Энээнэй ашаар гүрэндэ һү тушааха ба худалдаха түсэбөө ноябриин 1-дэ 109,4 процент дүүргэжэ, гүрэндөө нёдондонойхиһоо 3483 тонно ехэ һү тушаагаа.

Малажалые хүгжөөн дэбжээхын түлөө тэмсэл соогуур малажалһаа ашаг шэмэ ехээр абадаг ажалша бэрхэ хүнүүд — һаалишад, хонишод, мал адуулагшад, гахайшад олоороо бии болоо. Тэдэнэр жэлһээ жэлдэ ажал хүдэлмэридөө һайн үрэ дүнгүүдые туйлана. Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишад Л. Бадмаева, В. Аюшеева, Сталинай нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Ц. Жамбалова, Яруунын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Ц. Намжилова, Хоринин аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхозой һаалишан В. А. Эпова, Хоринин аймагай «Гигант» колхозой хонишон Г. В. Машанова, Мухаршэбэрэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон Т. Д. Брылев, Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хонишон Б. Бальдирова, Зэдын аймагай Кагановичын нэрэмжэтэ колхозой хонишон Д. Цыремпилов болон бусад олон малшад тэдэнэй тоодо оролсоно.

Малажалай түрүүшүүл мүнөө жэл бүри олон болоо, малажалһаа ашаг шэмэ ехээр абадаг ажалша бэрхэ хүнүүд олошороо. Тэдэнэр эрхим малшадай дүй дүршэлые, эрдэм наукын туйлалтануудые ажал хүдэлмэридөө амжалтатайгаар хэрэглэнэ. Кударын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Цынгунова үнеэн бүриһөө 2687 килограмм һү һаагаа, тиигэжэ республикын һүнэй-товарна фермэнүүдэй һаалишадай дунда түрүү һуури эзэлээ. Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Дашинима Амоголонова үнеэн бүриһөө 3728 килограмм һү һаагаа, тиигэжэ республикын племенной фермэнүүдэй һаалишадай дунда түрүү һуури эзэлээ.

Зэдын аймагай «Коммунизм» колхозой хонишон Д. Цыбиков республикын хонишодой дунда түрүү һуури эзэлээ. Тэрэ нүхэр эмэ хонидой отарада хүдэлмэрилхэ зуураа, хонин бүриһөө 5,2 килограмм нооһо хайшалжа абаһан, 100 хонин бүриһөө 100 хурьга абаһан байна.

Кабанскын аймагай «Коммунизм» колхозой гахайшан А. М. Купцова гахай бүриһөө 23 поршоонхо абажа ехэ болгоһон, тиигэжэ республикын гахайшадай дунда түрүү һуури эзэлһэн байна.

Хүндэтэ нүхэдүүд! Һаалишад, хонишод, мал адуулагшад, гахайшад, малажалай бүхы хүдэлмэрилэгшэд!

Зарим тэды һайн үрэ дүнгүүдэй бии байбашье, 1955—1956 оной дүнгүүд манай сэдьхэлые хангажа шадахагүй байна. Өөһэдтөө бии байгаа арга боломжонуудые хүсэд һайнаар хэрэглэнэгүйбди. Энээн дээрэһээ боложо һү багаар һаанабди, нооһо багаар хайшалнабди, бэлшээжэ ба шахажа таргалуулжа байһан малаймнай шэгнүүр биратайгаар нэмэнэгүй. Читын областьтой социалистическэ мүрысөө хэхэдээ бидэнэр олон талаараа гээгдээбди гэжэ, манай хүршэнэр энэ мүрысөөндэ илан гараа гэжэ мэдэрхэ ёһотойбди.

1955—1956 ондо һаамхай үнеэн бүриһөө оройдоо 840 килограмм һүн һаагдаһан байна, тиигэжэ жэл соо оройдоо 136 килограмм нэмээ. Нооһо оройдоо 2,11 килограмм хонин бүриһөө хайшалагдаһан, тиигэжэ 1954—1955 онойхиһоо оройдоол 113 грамм ехэ болоо.

Мяха абалгын талаар дүнгүүд илангаяа бирагүй байна. Үнгэрэгшэ жэл 100 гектар газарта оройдоо 9 центнер мяхан абтаһан, тиигэжэ урда жэлэйхиһээ оройдоол 3,4 центнер дээшээ гараһан байха юм.

Эдэ тоонууд дээрэһээ хараад үзэхэдэ малажалые эрид шууд хүгжөөн дэбжээхын тулада бидэнэр тон ехээр, үсэд шангаар ажаллаха ёһотой болонобди.

Нооһо, мяха, һү болон хүдөө ажахын бусад продуктнуудые улам ехээр абадаг болохо гэжэ КПСС-эй XX съездын табиһан зорилгонуудые бэелүүлхын тула улам шангаар ажаллаха бэзэ гэжэ найдажа байһанаа КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет республикымнай ажалшадта эльгээһэн амаршалга дотороо мэдүүлһэн байна.

КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй амаршалгада урмашан зоригжоһон, малажалай ашаг шэмые али болохо ехээр абахын түлөө тэмсэхээр эрид шиидэнги байһан бидэнэр, малажалай түрүүшүүлэй республиканска зүблөөндэ хабаадагшад, малажалай бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ өөһэдынгөө энэ бэшэгтэйгээр хандаха байнабди.

Нүхэд хонишод, хониной товарна фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд! Хонин ажалые али бүхы аргаар хүгжөөхэ, нооһо бүри ехээр абадаг болохо гээшэ манай гол зорилго мүн. 1956—1957 оной ажахын жэлэй туршада республикадаа хонидой тоо толгойе 25 процентээр олошоруулая, 100 хонин бүриһөө 100 хурьга абажа мал болгоё. Хиргагдаха хонин бүриһөө нооһо 400 грамм ехээр хиргажа абая. Хурьгадые эхэһээнь һалгааха үедэ хурьгадай шэгнүүриие 20—25 килограмм болгохо ябадал туйлая, зүгөөр үбэлэй байрада орохо үедэнь—40 килограммһаа доошо бэшэ байлгаха ябадал туйлая.

Нүхэд һаалишад, тугалшад, эбэртэ бодо мал адуулагшад!

Жэлэй дүүрэтэр үлэһэн энэ саг соо үнеэдэйнгээ һү нэмээе, тиигэжэ түсэбһөө гадуур 12 мянган тонноһоо—бага бэшэ һү һааха гэһэн социалистическэ уялгаяа дүүргэхэ арга нүхэсэл бии болгоё. Үбэлэй байрада байха үедэнь үнеэн бүриһөө 2,5 дахин ехэ һү һаажа абая, зүгөөр, үнгэрэгшэ жэлэй тусхайта хугасаантай жэшээлбэл жэл соо 500 килограмм һү ехээр һаажа абая.

Үнеэн ба гунжан бүриһөө нэгэ нэгэ тугал абажа, мал болгоё, малайнгаа һүрэгые һайн болгохын тула, һү ехэтэй үнеэдтэй болохын тула хоёр—гурбан тугал 6 һаратайһаань эхилээд гунжан болоторнь һаалишан бүхэнэй үсхэхэ ябадал эмхидхэе. Тэрээнһээ гадна, ашаг багатай үнеэдые һайн малаар һэлгэхын тулада һайн хашараг бурууну̇дай тусхай гүүртэнүүдые колхоз бүхэндэ бии болгожо, тэдээниие тон һайнаар эдеэлүүлжэ ба харууһалжа, эрхим һайн үнеэд болгоё.

Нүхэд хонишод ба мал адуулагшад, гахайн ба һүнэй-товарна фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд! Мал бэлшээн таргалуулха ба шахажа таргалуулха гүүртэнүүд ба отаранууды, зүгөөр томо колхозуудта мяханай-товарна фермэнүүдые бии болгоё. Малые үбэлэй үедэ харууһалха зуураа, тэнхээ тамирыень гээлгэхэгүйн түлөө, шэгнүүриень нэмээхын түлөө тэмсэдэг байеыл. Эбэртэ бодо малые дунда зэргээр 300 килограммһаа доошо бэшээр, хонин — 45—50 килограммһаа, шахагдаһан гахай 70—80 килограммһаа доошо бэшээр гүрэндэ тушааха ябадал туйлаял. Үсхэбэридэ байһан эхэ гахай бүхэнэй хажуугаар нэгэ удаа түрүүлээд лэ шахагдаха хоёр толгой гахайтай байха. Тиигээд үсхэбэридэ байһан эхэ гахай бүридэ 15 толгой хүртэхөөр — тэды шэнээн поршоонхо үсхэхэ. Үсхэбэридэ байһан эхэ гахай бүриһөө нэгэ нэгэ тонно мяха абая.

Нүхэд адуушад ба моришод! Адуу моридойнгоо хойиоһоо харууһые һайжаруулая, томо адуу моридоо, унагадые үхэл гарзагүй байлгая.

Шубуун ажалай фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд! Шубуун ажалай ашаг шэмые ехэ болгоё, 1957 ондо тахяа бүриһөө 80-һаа үсөөн бэшэ үндэгэ абая, таарамжатай газар нютагуудта уһанай шубуудые бүри олоор үсхэдэг болоё.

Нүхэдүүд, малажалай ба таряан-ажалай хүдэлмэрилэгшэд, сабшалан ба бэлшээриие бүримүһэн һайжаруулхын тулада үбэлэй сагые хэрэглэе. 1957 ондо хээрын сабшаланһаа үбһэ ехээр сабшажа абаха, ороохото культурануудай, нэгэ жэлэй ногоонуудай, кукурузын ба корнеплодуудай үндэр ургаса абаха хэмжээябуулгануудые бэелүүлэе. Гайхан ба һүнэй-товарна фермэ бүхэнэй дэргэдэ ногоон конвейерэй тэжээл тария, тиихэдээ тэжээлэй элдэб олон янзын культурануудые тариха шухала. Хониной бригада бүхэн өөрынгөө бригадые бүдүүн тэжээлээр хантадат болохын түлөө тэмсэг лэ. Энээнэй тулада тэдээндэ сабшалангай газар, зелёнко тариха газар таһалжа үгэе.

Барилгын бригадануудай хүдэлмэрилэгшэд! Малажалай ба культурно-ажаһуудалай барилгануудые барижа түргөөр дүүргэе. Барилгын материалнуудые саг соонь, хүрэхэ зэргээрнь бэлдэжэ абая. Ерэхэ жэлдэ бүхы эмэ хонидоо, эбэртэ бодо малаа, гахайгаа типовой һайн байрануудтай болгохын тулада 1957 ондо баригдаха байрануудай модо, шулуу мүнөөнһөө бэлэдхэжэ абая. Малшадта культурно-ажаһуудалай һайн эрхэ байдал байгуулая.

Нүхэдүүд! Бидэнэр, малажалай түрүүшүүлэй республиканска зүблөөндэ хабаадагшад, эдэ зорилгонуудые бэелүүлхын тула ехэ оролдолго гаргаха хэрэгтэйень һайса мэдэнэбди.

Адуу малаа үхүүлхэгүйһөө гадна, тэрээнэй ашаг шэмые эрид ехэ болгохын тулада бидэнэр болбол малай үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэлгэдэ мүнөө өөһэдынгөө анхаралые хандуулха ёһотойбди. Зүгөөр тэрээнэй тулада үбһэ тэжээлээ зүбөөр хэрэглэхэ, үбһэ тэжээлээ гээлтэ хоролтодо оруулхагүй, бүдүүн тэжээлые һайса амтаруулан буйлуулаад малдаа эдюулжэ байха, бүхы гүүртэнүүд ба отарануудта кормушкануудые, яслинуудые түхеэрхэ уялгатайбди.

Малажалай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ хэрэг бидэнһээ өөһэдһөөмнай, малые бидэнэрэй хэр зэргээр харууһалһан дээрэһээмнай дулдыдаха байнал. Тиимын тулада мал бүхэнөө анхаралтай һайнаар адуулжа, жэшээтэ һайнаар харууһалхые малажалай бүхы хүдэлмэрилэгшэдые уряалнабди.

Малай түл абалга нэлэнхы дээрээ эхилхэ саг дүтэлжэ байна. Малай түл абалгын үедэ али зэргын түбэг бэрхэшээл бии болодогынь бидэнэр, малажалай хүдэлмэрилэгшэд, мэдэнэбди. Тиимын тулада энэ хүдэлмэридэ анхаралаа тон ехээр хандуулхые, түл абалгада бэлэдхэлэй дутагдалнуудые энэ дары усадхахые, бидэнэрые шухала хэрэгсэлээр хангахые, ехэ малай гүүртэ ба отарануудта тэжээлэй запас байгуулхые колхозуудай правленинүүдые, зоотехнигүүдые ба ветеринарна хүдэлмэрилэгшэдые уряалнабди.

Малажалые хүгжөөн дэбжээхын түлөө тэмсэл хадаа бүгэдэарадай хэрэг гээшэ. Энэ хүдэлмэридэ өөһэдынгөө хубита нэмэри оруулхые культурын, һургуулинууд ба элүүрые сахилгын эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдые уряалнабди. Малажалай фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдтэ кино саг соогоо харуулдажа байхыень хүсэнэбди, бидэнэр хадаа һайн һайн лекцинүүд ба хөөрэлдөөнүүдые шагнажа байхые, эмнэлтын газарай хүдэлмэрилэгшэдэй фермэнүүд дээгүүр саг соогоо ябадаг байхыень хүсэнэбди.

Хамтын малажалые хүгжөөн дэбжээхэ талаар, һү, мяха ба нооһо бүри ехээр абадаг болохо талаар улам һайн үрэ дүн туйлахын түлөө Читын областиин малшадтай социалистическэ мүрысөөгөө үргэлжэлүүлхэ тухай читынхидэй дурадхалые республикынгаа бүхы малшадай үмэнэһөө малажалай түрүүшүүлэй республиканска зүблөөндэ хабаадагшад, бидэнэр, хүлеэн абанабди.

Нүхэд хонишод, һаалишад, мал адуулагшад, гахайшад, малажалай бүхы хүдэлмэрилэгшэд! Манай энэ хандалгада тон халуун ёһоор харюусаха бэзэт гэжэ, 1957 ониие малажалһаа ашаг шэмэ һураггүй ехээр абаха жэл болгохын тулада, мүн нооһо, һү, малажалай бусад продуктнуудые ехээр абахадаа шэнэ амжалтануудые туйлажа, КПСС-эй ЦК-тэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй амаршалгада харюусахын тула бүхы хүсэ шадалаа гаргаха бэзэт гэжэ бидэнэр найданабди.

МАЛАЖАЛҺАА АШАГ ШЭМЭ

(Республикын малажала

КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр В. И. Дубровскиин элидхэлһээ

Республикын хүдөө ажахын түрүүшүүлэй зүблөөн дээрэ «Ажахын үнгэрһэн жэлэй дүнгүүд ба малажалые саашадань хүгжөөхэ, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ зорилгонууд» тухай элидхэл КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр **В. И. Дубровский** хэбэ.

— Манай Коммунистическэ парти гурбан жэлэй саада тээ хүдөө ажахые хүгжөөхэ, ороohо тарея, малажалhаа ашаг шэмэ ехээр абадаг болохо тушаа ехэнүүд хэмжээнүүдые хараалһан байна, — гэжэ нүхэр Дубровский элидхэлээ эхилбэ.

Партиин XX съездын шиидхэбэринүүдээр урмашан зоригжоһон республикымнай колхознигууд, МТС, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд ажахын үнгэрэгшэ жэлдэ тариан ажалhаа, малажалhаа ашаг шэмэ абалгаар зарим тэды амжалта туйлаа. 1953 онтой сасуулхада ажахын үнгэрһэн жэлдэ ноохо абалга республика доторнай 1,6 дахин ехэ болоо. Тиихэдэ нарин ба нарибтар ноохо абалга 2,8 дахин ехэ болоожо, эдлүүриин 100 гектар бүхэндэ 83 килограмм ноохон абтаа. Колхозууд болон совхозууднай гүрэндэ ноохо тушааха ба худалдаха түсэбөө 111 процент дүүргэв.

Ноохо ехээр хайшалан абаха талаар Зэдын аймагай колхозууд һайн амжалта туйлажа, урда жэлэйхидэ орходоо ноохо абалгаяа 35 процентээр ехэ болгоо. Зэдын аймагай Молотовой, Сталинай нэрэмжэтэ, Хэжэнгын аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ, Яруунын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозууд ноохо хайшалалгаар һайн амжалта туйлаа. Эдэ колхозууд эдлүүриин газарай 100 гектар бүхэндэ 150-һаа 196 килограмм хүрэтэр ноохо хайшалжа абаа. Хонин бүриһөө 5,5—6 килограмм ноохо хайшалһан нүхэд Намсараев, Гашеев мэтын түрүү хонишодой тоо жэл ерэхэ бүри олоширно.

Республикын колхозууд, совхозууд нёдондонойхитой сасуулхада бүхы дээрээ һү һаалгаяа 11,5 процентээр ехэ болгоо. Тиихэдэ үнеэн бүхэнһөө һү һаалгые абажа харахада 19 процентээр ехэ болоо. Энээнэй ашаар һү тушаалгаар республикамнай гүрэнтээ болзорһоо урид, октябриин 1-дэ тоосоо.

Кяхтын аймагай колхозууд һү һаалгаяа нэгэ хахад дахин ехэ болгоо. Зэдын аймагай колхозууд һү абалгаяа—39 процентээр, Кударын колхозууд—35 процентээр, Закаменай колхозууд 25 процентээр ехэ болгоо. Зэдын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхоз энэ талаар тон һайн амжалта туйлаба. Жэл соо энэ колхоз үнеэн бүриһөө 1131 килограмм һү һаагаа. Дүн хамтадаа һү һаалгань таба дахин шахуу ехэ болоо. Энэ колхозой түрүү һаалишан нүхэр Жалсанова нютагай үүлтэрэй үнеэн бүриһөө 2 мянга шахуу килограмм һү һааба. Тиихэдэ һаалишад Сосорова, Намсараева, Данзанова гэгшэд үнеэн бүриһөө 1500 килограмм һү һаагаа. Һү һаалгые дээшэлүүлгэдэ колхозой зоотехник Елена Ивановна Шевликовагай үүргэ тон ехэ.

Кабанскын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ, Прибайкальска аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхозууд һү һаалгаар мүн лэ бага бэшэ амжалта туйлаа. Эдэ колхозууд эдлүүриин газарай зуун гектар бүридэ 100 центнер һү абаа. Мүн «Эрдэм» совхоз иимэ амжалта туйлаа.

Үнгэрэгшэ жэлдэ республикын колхозууд, совхозууд тарея бэлэдхэхэ түсэбөө дүүргээ. Овощь, хартаабха тушааха түсэб нилээд үлүүлэн дүүргэгдээ. 1955 онтой сасуулхада хоёр дахинһаа үлүү ехэ хартаабха, нэгэ хахад дахинһаа ехэ овощь гүрэндэ тушаагдаа.

Республикымнай хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ һайн амжалта туйлаһыень тэмдэглээд, КПСС-эй Центральна Комитет болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет Агуу Октябриин ойн урда тээ манай республикын колхознигууд, МТС, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, партийна, советскэ, комсомольско хүдэлмэрилэгшэд болон бүхы ажалшадые туйлаһан амжалтануудтайнь дашарамдуулан, халуунаар амаршалһан байна.

Партиин Центральна Комитедэй, ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй халуун амаршалга манай республикын ажалшадые үйлэдбэриин шэнэ амжалтануудта зоригжуулна. Хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэд энэ амаршалгада харюу болгон хүдөө ажахые эрид шууд хүгжөөхэ зорилготой табан жэлэй даалгабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэбди гэжэ суглаанууд дээрэ парти, правительствые найдуулна.

Малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ талаар туйлагдаһан зарим тэды амжалтанууд тухай тогтожо хэлээд, малажалые үсхэбэрилэн олошоруулгада, тэдэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ бии байһан ехэ дутагдалнууд тухай элидхэлшэ тогтожо хэлэбэ. Малhаа ашаг шэмэ абаха түсэбөө республикымнай нэгэшье аймаг дүүргээгүй. Ноохо абаха түсэб—98 процент, һү һааха түсэб—67 процент, мяха абаха түсэб—80 процент, тэрэ тоодо гахайн мяхаар оройдоо 42 процент дүүргэгдээ. Малhаа ашаг шэмэ абаха түсэбөө дүүргээгүй дээрэһээ манай республикын колхозууд энэ жэлдэ 80 гаран миллион түхэригэй олзо дутуу абаа гэхэ гү, ажалта үдэр бүхэндөө колхозник бүхэн 3 түхэриг мүнгэ дутуугаар абаа гээшэ.

Ноохо абаха түсэбөө миил 8 аймаг дүүргээ. Тиихэдэ, Байкало-Кударын, Баргажанай аймагуудай колхозууд 1956 ондо 1955 онойхиһоо ноохо багаар хайшалаа. Курумканай, Хэжэнгын, Баргажанай, Баунтын һаалишад урда жэлэйхиһээ һү багаар һаагаа. Бүхы республика дээрээ абажа харахада, 1956 ондо нэгэ хонинһоо 2,1 килограмм ноохон, нэгэ үнеэнһээ 840 килограмм һүн һаагдаа.

Ажахын үнгэрэгшэ жэлдэ республикымнай колхозууд болон совхозууд малай тоо толгой олошоруулха түсэбөө дүүргээгүй. Эхэ мал олоороо һубайрна. Ажахын үнгэрэгшэ жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө оройдоо 70 хурьган, 100 үнеэнһээ — 70,6 тугал, эхэ гахай бүриһөө 10 поршоонхо абтаа. Тиихэдэ Баргажанай аймагай колхозуудта 100 эхэ хонинһоо 44 хурьган, 100 үнеэнһээ—60 тугал абтаһан байна.

Үбһэ тэжээлээр дутажа, үбэлжэлгын муугаар, гарзатайгаар үнгэрһэн дээрэһээ үхэрэй 7 процентнь, гахайн 16 процент, хонидой 7 процентнь гарзалһан байна. Тиигэжэ республикымнай колхозууд болон совхозууд малай тоо олошоруулха түсэбые эбэртэ бодо малаар — 94 процент, үнеэдээр—87 процент, хонидоор—89,7 процент дүүргээ. Тиихэдэ, үнеэдэй тоо 12 мянгаһаа үлүүгээр үсөөршэһэн байна.

Тиигэжэ малайнгаа тоо олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ талаар олон дутуу дундануудай бии байһан дээрэһээ республикамнай мүнөө үедэ Российска Федерациин хизаар, республиканууд болон областьнуудай дунда һүүлшын һууринуудай нэгые эзэлжэ ябана. Мүрысэжэ байһан Читын областьһоо малай тоо толгой олошоруулгаар, ноохо, һү, түл түрэсэ абалгаар гээгдэжэ, мүрысөөндэ 1956 оной дүнгөөр илагдаабди.

Саашадань элидхэлшэ нүхэр Дубровский Мухаршэбэрэй «Искра» колхозой хонишод нүхэд Лаптев, Козлов, Митрофанов, Иванов гэгшэдэй хайшан гэжэ хони үсхэбэрилгөөр һайн амжалта туйлаһан дүй дүршэл тухайнь тогтожо хэлээд, хонидой үүлтэрые һайжаруулха хэрэгтэ, хонидые үбэл, хабар эртэ хурьгалуулха, эхэ хонидые искусственна аргаар ороондо оруулха асуудалнууд тушаа дэлгэрэнгыгээр хэлэбэ. Ойрын 5—6 жэл соо хонидойнгоо тооё гурба дахин олошоруулжа, 3 миллион гаран хонитой болохо, ноохо абалгаяа 4,5 дахин ехэ болгохо зорилгын табигдаад байһан тухай хэлээ.

Һү ехээр һаадаг болохо, эбэртэ малай үүлтэр һайжаруулха, гунжа дүнжэдые олоор үнеэд болгохо, гунан дүнэн сарнуудай, эрьенүүдэй тусгаар гүүртэ бии болгожо, шахан таргалуулха, гахай олоор үсхэхэ түрүү аргануудые хэрэглэжэ, эхэ малай һубайралгые усадхаха, малда болон малшадта һайн байра байдал түхеэрхэ асуудалнууд тухай тогтожо хэлэбэ.

Мүнөө гараад байһан ажахын жэлдэ үбһэ тэжээлээр урда жэлдэ орходоо һайнаар хангагдаһан дээрэһээнь үнеэн бүриһөө 500 килограмм һү ехээр һааха зорилго табигдана. Гахай үсхэбэрилгэдэ бии байһан дутагдалнуудые тэмдэглээд, залуу малые, илангаяа бүрүү хашарагуудые ехээр тураажа ондо оруулдаг ябадалые эсэслэн болюулха, мүн адуу, мори, ямаа, үһанай шубуудые олоор үсхэбэрилжэ, мяха ехээр абадаг болохо асуудалнууд тушаа, малшадай зорилгонууд тушаа элидхэлшэ тогтон хэлэбэ. Малдаа хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхын тулада энээнһээ хойшодоо малай фермэнүүдтэ, илангаяа хонишодто сабшалан таһалжа үгэхэ, зелёнко мэтын тэжээлэй культурануудые тараад хуряалгаха хэрэгтэй. Тиигэжэ хонишод, малшад өөһэдөө үбһэ тэжээл хуряадаг болоо һаа, малаа тэжээлээр хангахын тулада тэдэнэй харюусалгань тон ехэ болохо һэн. Малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ, малай үбэлжэлгые эмхитэй һайнаар үнгэргэхэ тушаа малшадай үмэнэ партиин обкомой һаяхан болоһон пленумэй табиһан зорилгонууд тухай хэлээд, нүхэр Дубровский элидхэлээ дүүргэбэ.

Зүблөөнэй заседаниин-зал соо.

А. Мантаевай фото.

Малажалай түрүүшүүлэй республиканска зүблөөндэ хабаадагшад: (зүүн гарһаа) Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой кукуруза ургуулдаг звеногой звеньевой **Т. Батомункуев,** Кабанскын аймагай «Коммунизм» колхозой гахайшан **А. Купцова,** Сэлэнгын аймагай Загастайн сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой хонишон **Г. Цыденжапов,** Закаменай аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой һаалишан **Ц. Цыренова,** Хоринн аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой зоотехник **Э. Дашиев.**

Түрүү арга дүршэлөө халан абалсаха хэрэгтэй

(Курумканай аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой хонинoй товарна фермые даагша нүхэр Дондуповай үгэһөө)

Манай аймагта хони үсхэбэрилхэдэ ехэ таатай зохид гээшэ. Хони бэлшээхэ һайн бэлшээришье бии. Манай колхоз 17 мянган хонитой юм. Үнгэрһэн жэлдэ артелиин хонишодой оролдосотой һайнаар ажаллаһанай ашаар хонин бүриһөө 2,460 килограмм ноохо абтаа.

Колхозой малажалда түрүү дүй дүршэлые нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ ехэхэн анхарал хандуулагдана. Мүнөө үедэ хонидоо гол түлэб искусственна аргаар үрэжүүлдэг, электроагрегадаар ноохыень хайшалагдадаг болонхой. Бүхы хурьгадаа кошарно-базова аргаар түлжүүлнэбди.

Хэды тиимэшье һаа, манай хүдэлмэридэ бэрхэшээлнүүд яһала ушардаг. Илангаяа хонидые уһаар хангаха хэрэгтэ ехэхэн ядарал ушарна. Хонидоо уһалхын түлөө 10—15 километр тууажа абаашаха баатай болонобди. Хүнтэйн үргэн талада уһан байгша юм һаа, хэдышье мянган хони үбэл зунгүй адуулжа болохо байна. Эндэ худагуудые малтаха тушаа республикын тусхай зургаануудта хэдэн дахин гуйлта хээшье һаамнай, манай эрилтые хүсэлдүүлхэ тушаа хэмжээн абтанагүй. Республикын Министрнүүдэй Соведэй хүтэлбэрилэгшэдые энээн тушаа хэмжээ абахые үшөө дахин гуйха байнаб.

Түрүү малшадай дүй дүршэлые олоной шадабари болгохын түлөө бэе бэедээ ябалсажа байгша һаа ехэл һайн байгаа. Энээн тушаа саг үргэлжэ хэлсэгдэбэшье, хүбилалта болоногүй. Мүн малшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри тон һулаар ябуулагдана гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Манай артелиин хонишод ерэхэ жэлдэ бүри ехэ амжалта туйлажа, Читын областьтой хэһэн мүрысөөндөө түрүүлжэ гарахые оролдохобди.

Түрүүшүүлэй жэшээгээр

(Түнхэнэй аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Шафировай хэлэһэн үгэһөө)

Манай колхоз ороohо таряанай ургаса болон малайнгаа ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ талаар зарим тэды амжалта туйлаа. Энэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 1210 литр һү һааһан, ороohо таряанай һайн ургаса абаһан байнабди. Малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхын тулада һаалишадай, малшадай зориг бадаруулан, тэдэниие урмашуулха хэмжээнүүд абтана. Үнгэрһэн жэлдэ һү ехээр һааһан һаалишадта нэмэлтэ түлбэри болгон тоһо, мүнгэ үгэдэг байгаабди. Ажахын энэ жэлэй эхилһээр, үдэр соогоо 30-һаа 50 литр һү һааһан һаалишанда һааһан һүнэйнь 3 процентые, 50-һаа 70 литр хүрэтэр һү һааһан һаалишанда һааһан һүнэйнь 4 процентые үгэжэ урмашуулнабди.

Малай ашаг шэмэ дээшэлүүлгэдэ түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлгэ ехэ удхашанартай гэжэ оло дахин хөөрэлдэдэгшье һаа, өөдтэй юумэ хэнэгүйбди.

Манай республика соо һургаал абамаар һайн колхозууд, фермэнүүд бии гээшэ. Тэдэндэ экскурсяар ошожо, ажахытайнь танилсаха хэрэгтэй. Түрүү дүй дүршэлые ёһото һайнаар дэлгэрүүлжэ шадабал, ажахын 1957 ондо малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ, тоо толгойень олошоруулха талаар һайн амжалта туйлахамнай дамжаггүй.

Хонидой үүлтэр һайжаруулгада анхаралаа ехээр табинабди

(Читын областиин „Комсомолец" совхозой директор нүхэр Катаршинай хэлэһэн үгэһөө)

Манай совхозой гол һалбаринь хони үсхэбэрилгэ болоно. 1952 он хүрэтэр хонидой үүлтэр һайжаруулгада анхаралаа ехээр табидаггүй байһан дээрэһээ, хонин бүриһөө 3 килограммһаа дээшэ ноохо абтадаггүй байһан юм. 1952 ондо Алтайн болон Грозненско үүлтэрэй нарин ноохотой хусануудые асаржа, хонидтоо табижа, үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэриие эхилһэн байгаабди. Үнгэрһэн 4—5 жэл соо Забайкальска шэнэ үүлтэрэй хонид бии болгогдоо. Энэ хонидой һайн юумэнь юуб гэхэдэ, бурят үүлтэрэй хонидтол адли тэдэнэр түхэреэн жэл соо бэлшээридэ ябажа гарадаг, хүйтэнһөө айдаггүй, шэрхи бүхэ бэетэй аад, ехэ үдхэн, нарин ноохотой юм. Ажахын үнгэрһэн жэлдэ манай совхоз хонин бүриһөө 5,5 килограмм ноохо абаа. Тиихэдэ нүхэр Ринчиновагай даажа байдаг эрье хонидһоо 8,3 килограмм ноохон, хусануудһаа 13 килограмм ноохон абтаа. «1863» номерой хоёр наһатай шэнэ үүлтэрэй хусаһаа 22 килограмм ноохон абтаа.

Бидэ хонидоо үнинэй бултыень искусственна аргаар үрэжүүлдэг болонхойбди. Тэрэнэй ашаар эхэ хонид һубайрхаяа болинхой. Ажахын үнгэрһэн жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 110,6 хурьгад абтаа. Тиихэдэ, бүхы эхэ хонидоймнай 40 процентнь үбэл, хабар эртэ хурьгалһан байгаа. Тэдэнэй 100 эхэ хонин бүриһөөнь 117 хурьган абтаа. Бүришье һайн амжалтануудые туйлаһан хонишод олон. Жэшээлхэдэ, Жамсаранай Жамбал 100 эхэ хонинһоо 136 хурьга, хонин бүриһөө 6 килограмм ноохо абаа. Цэдэбэй Шоймпол 100 эхэ хонинһоо 130 хурьга, хонин бүриһөө 6 килограмм ноохо абаа. Мүн хонишон Юндунова, Жамбалов Жаргал ба бусад һайн амжалта туйлаһан байна.

Хонидһоо олон хурьга абаха, ехэ ноохотой болгохо, үүлтэрыень һайжаруулха хэрэгтэ хонидые хотон соо байлгажа үбэлжүүлхэ гээшэ удхашанартай. Хотон гээшэ һ... гэр мэтэ түхэреэн түхэлтэй аад, далагдаад, нэгэ газарһаа нүгөө зарта зөөжэ абаашаад табиха хэгдэдэг. Хотоной ханануудынь 3 метр утатай щитынүүдһээ хэгдэ... Шэнэ бэлшээри дээрээ хотоноо аб... шажа, табин сасуугаа, тэрэнэй ... заа тээһээнь бургааһа боролжо... солоомоор хаялжа дулаалдаг б... набди. Иимэ хотонууд үбэлжэл... үе соо 3—4 дахин һэлгэгдэжэ, ш... бэлшээринүүдтэ зөөгдэн табигда...

Манай хонишод хонидоо хээр... ногоо, хагданда бэлшээхэһээ гад...464 тарижа ургуулһан зелёнко дэ... хүйтэнэй унатар дулаан бай... һаань декабриин тэн хүрэтэр, удаа... мартһаа эхилээд газарай гэдэ... адуулдаг байна. Зелёнко боло... овёсоо июнь һарада таридаг... Иимэ зелёнко дээрэ адуулагда... хонид миин бэлшээридэ ябаһан ... нидһоо 500—600 грамм ноохо ех... үгэдэг.

Бидэ хонидоо бултыень хаш... нууд соо хурьгалуулдагбди. Хаш... соо гараһан хурьгад гарзалдаг... 1956 ондо абтаһан 11200 хурьган... 50-яад хурьган гарзалһан байна. ... ра бүхэндэ «Хонишодой үдэр» ... гэргэжэ, тэндэ ажал тухайгаа ... сэдэг, дүршэлөө андалдан абалса... байнабди.

Ерэхэ жэлдэ бүри һайн амжал... туйлаха арга бии болгогдонхой. Э... намар 4500 гектар тарея амяар... хуряажа, гүрэндөө 161 мянган пу... ороohо тушаагаабди. Нёдондоной... той жэшээлхэдэ үнеэн бүриһөө 7... литр һүн ехээр һаагдаа. Хонид... 29260 толгой болоо. Гэбэшье, эдлү... риин 100 гектарта һү, ноохон үш... багаар абтана. Бурят-Монгол Чи... область хоёрой хоорондохи мү... сөөн саашадань дэлгэрүүлхын ... лада нүхэр Катаршин Боргойн с... хозые мүрысөөндэ уриба.

Малнай үдэжэ, һү һаалимнай дээшэлнэ

(Кяхтын аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Цикалын хэлэһэн үгэһөө)

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай колхозой тэшүүд Погранична МТС-эй механизаторнуудтай хамта нягта барисаатайгаар ажаллан, малайнгаа тоо толгойе түргэнөөр олошоруулжа, ашаг шэмыень дээшэлүүлжэ байна. Ажахын үнгэрөөшэ жэлдэ гэхэ гү, али мүнөө жэлдэ малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ талаар бүри һайн амжалта туйлабабди. Үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1152 литр һүн һаагдаа. Харин нёдондо жэлдэ үнеэн бүриһөө оройдоо 474 литр һүн һаагдаһан юм. Тиигэжэ гансахан жэл соо һү һаалгаяа хоёр дахинһаа үлүүгээр дээшэлүүлбэбди.

Һү ехээр һаахын түлөө һаалишад, малшадаймнай дунда социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлтэрээ. Энэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоһон Хоронхойн фермынхид һү һаалгаяа нэгэ жэл соо гурба дахин шахуугаар дээшэлүүлбэ. Хэрбээ энэ фермынхид 1955 ондо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр оройдоо 33 литр һү һааһан һаа, мүнөө жэлдэ 1080 литр һааба.

Мүн хониднай үдэжэ, ноохо хайшалалга дээшэлбэ. Хэрбээ бидэнэр үнгэрэгшэ жэлдэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 1,350 грамм ноохо хайшалһан һаа, мүнөө жэлдэ 2,400 грамм хайшалбабди.

Үбэл, зунгүй мал хаража байһан малшадые материальна талаарнь урмашуулха гээшэ тон ехэ удхашанартай. Энэ хэрэгтэ бидэнэр анхаралаа баһал ехээр табидагбди. Малшаднай хэһэн оролдоһон ажалайнгаа түлөө талха тарея, мяха, тоһо, мүнгэ ехээр абана. Мүн түл абаха, малһаа ашаг шэмэ абаха даалгабаряа үлүүлэн дүүргэһэн хүнүүд ажалай нэмэлтэ түлбэридэ мал, һү, мүнгэ, ноохо гэхэ мэтые ехээр абажа байдаг. Жэшээлхэ... манай эрхим һаалишадай нэгэн н... хэр Будаева мүнөө жэлдэ ажал... нэмэлтэ түлбэридэ мүнгэнһөө га... 600 гаран литр һү, нэгэ тугал аб... һан байна. Материальна талаар... һайнаар урмашуулагдадаг болоһ... һоо хойшо малшаднай бүри хэш... ехэтэйгээр ажалладаг болоо.

Ажахын үнгэрэгшэ жэл хал... малажалдамнай эрид хубилалт... жэл болоо гэжэ хэлэхэдэ алдуу б... лохогүй. Манай саашанхи зорил... ехэ. Тиибэшье хүдэлмэридэмнай д... туу дунданууд яһала бии гээш... Нэгэ ехэ дутагдалнай юуб гэхэ... малажалай ажал ехэтэй хүдэлмэр... нүүдые механизацилжа, электриф... кацилжа шадаадүй байһаарбд... Энээнэй гэмээр малай байра соо... бүхы тооной хүдэлмэри гараар хэ... дэнэ, электрын гэрэл байхагүй. Эн... дутагдалтай саашадаа эбсэхэ арг... гүй боложо, мүнөө жэлдэ бидэн... ууралаар хүдэлдэг электростанц... бариха гэжэ шиидээ һэмди. Тэд ... хүдэлмэридэмнай Погранична МТС... шье, «Сельэлектрогой» Улан-Удэ... конторошье туһалнагүй. Мүнөө жэл... дэ электростанци барюулха туха... «Сельэлектрогой» конторотой дого... вор баталһамнай элдэб шалтаг дур... даад, хойто жэлдэ бариха болошо... Энэ ушарһаа мүнөө жэлдэ малша... най баһал байранууд соогуураа ха... ранхыгаар ябажа, үнеэдээ һааха, ма... лай тэжээл буйлуулха, шэбхэ ша... бааһа, үбһэ тэжээл зөөхэ хүдэлмэ... рээ гараар хэжэ гараханъ.

Ажахын шэнэ жэлдэ бидэнэр үнеэ... бүриһөө дунда зэргээр 1500 литрһэ... бага бэшэ һү һааха, хонин бүриһө... 2,7 килограмм ноохо хайшалха, га... хай олоор шахаха зорилготойбди.

…ЛАМ БҮРИ ЕХЭЭР АБАЯ!

(…түрүүшүүлэй зүблөөнһөө)

…малалай түрүүшүүлэй республиканска зүблөөндэ хабаадагшад: (зүүн гарһаа) Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хонишон **Ц. Ачитуева,** мүн тэрэ колхозой зоотехник **Б. Цоктоев,** Байкало-Кударын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан **А. Помещикова,** Заиграйн аймагай Орджоникидзиин нэрэмжэтэ колхозой хонишон **Д. Резанов,** Хоринн аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхозой хонишон **А. Машанова.**

Шэнэ амжалта туйлахын түлөө мүрысэебди

(Читын областной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Жуковскиин үгэһөө)

…стиимнай хүдөө ажахын хү…рилэгшэд үнгэрһэн жэлдэ хо…жалдаа нилээдгүй һайн ам… туйлаа. Хонидойнгоо тоо тол… 28 процентээр олошоруулаа. …жэ дайнай урда үеынхидэ … гурба дахин олон хонитой …он байнабди.

…ай хонишодой, хүдөө ажахын …жэлтэдэй оролдолгоор область …ай ехэ нооһо үгэдэг шэнэ үүл… хонин бии болгогдоо. Тиимэ …йкальская» гэжэ үүлтэрэй хо… дунда зэргээр 6 килограмм … абтадаг болонхой. Тэрэнэйн…аар гүрэндөө 5140 тонно эрхим …тай нооһо тушаагаабди. Энэм…йнай урдахи үеынхитэй жэ… хада таба дахин ехэ болоно.

…рһэн жэлдэ үнеэн бүриһөө 221 …рамм ехэ һүн һаагдаа. Тэрэ…э ашаар гүрэндэ һү тушааха ба …аха түсэбөө болзорһоонь урид …эбди. Тэрээнһээ гадна, тарил… талмайе 200 мянган гекта… үргэдхэжэ, Эхэ орондоо 100 … тонно оробоһо таряа тушааха …олоһон байнабди. Эдэ бүгэдын…лөө манай областиин ажал… КПСС-эй Центральна Комитед… Советскэ Правительствоһаа …алгын телеграмма абаһан юм.

…шье, манай хүдэлмэридэ ду…нууд, шиидхэгдээгүй асуудал… яһала олон гээшэ. Илангаяа … областиин колхозууд эдлүү…э газарай 100 гектар бүридэ хү…ажахын продукци, түбхын тү…э малажалай продукци тон ба…бана. Энэ талаараа танай рес…кын колхозуудһаа гээгдэжэ …бди. Мүнөө үедэ областиим…жалшад энэ дутагдалаа усад… хэрэгтэ гол анхаралаа табина.

… манай областиин колхозууд …һэн жэлдэ адуу малайнгаа тоо …е олошоруулха түсэбөө тахай… бэшээрээ дүүргээгүй үлэшоо. …һээ һү һаалга нэгэ бага дээ…э, үнеэн бүриһөө 995 кило… һүн һаагдабашье, энэмнай … бага байна. Манай область танай республика хоёр һү һаалгаар Российска Федераци дотор дэлгэрһэн мүрысөөндэ эгээн һүүлэй һууринуудые эзэлжэ байна.

Манай областиин колхозууд үнгэрһэн жэлдэ хонин бүриһөө 2,3 килограмм нооһо абаа. Энэмнай тон бага гээшэ. Манай түрүү хонишодой 4—5 килограмм нооһо хонин бүриһөө хайшалжа байхада олохон хонишоднай ойрдоол 2—3 килограмм нооһо хонин бүриһөө абана. Энээнэй гол шалтагаан юуб гэхэдэ, хонин ажалда түрүү дүй дүршэл үшөөл һулаар нэбтэрүүлэгдэнэ, малай байра үшөөл үсөөдэнэ, шанарынь муу байһаар.

Танай республикын колхозууд малай байра барилгаар нилээд һайн амжалта туйлаһан байна. Мүнөө бидэ танай дүй дүршэлые хэрэглэжэ, саашадаа адуу малдаа типовой һайн байрануудые бариха хэрэгтэ онсо анхаралаа табиха болонобди.

Малажалые эрид хүгжөөхэ хэрэгтэ тэжээлэй бата бэхи база хэрэгтэй гэжэ хүн бүхэндэ мэдээжэ. Тиимэһээ манай областиин колхозууд сабшалангаа һайжаруулха, танай республикын эрхим луговодуудай дүй дүршэлые халан абаха тушаа ехэхэн хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Тэрээнһээ гадна, шэнэ ба боро газарые элдүүрилхэ хэрэгээ үргэлжэлүүлхэ байнабди. Ойрын жэлнүүдтэ 300—350 мянган гектар шэнэ газар элдүүрилхэ аргатайбди. Шэмэтэ тэжээл ехээр абахын түлөө кукурузаһаа гадна, наран сэсэг, горох, тэжээлэй капуста гэхэ мэтые элбэгээр тарижа эхилһэн байнабди.

Манай областиин малажалай түрүүшүүлэй зүблөөн тээсгэн боложо, бүхы түрүүшүүл нэгэ һаналтайгаар танайнгаа республикые ерэхэ жэлдэ баһа дахин хоорондоо мүрысэхые уриха гэжэ шиидэһэн байна. Бэе бэедээ ябалсажа, баян дүй дүршэлөө халан абалсажа, ажахын шэнэ жэлдэ бүри ехэ амжалта туйлахые бидэнэр хүсэнэбди, таанарташье тиимэ амжалта туйлахыетнай хүсэнэбди.

Абаһан уялгаяа дүүргэхэбди

(Погранична МТС-эй главна зоотехник нүхэр Артамоновой үгэһөө)

…най МТС-эй харьяата колхо…эбэртэ бодо мал, хони, гахай …эрилгөөр 1956 онойнгоо гүрэ…үсэбые үлүүлэн дүүргээ. Мүнөө …э эхэ малнуудһаа хурьга, ту…поршоонхонуудые абалга ур…найхиһаа нилээд ехэ нэ… байна. Үнеэдэй һубайрха …нууд үгы болоо. Эдлүүриин га… 100 гектар бүридэ хоёр дахин …үн энэ жэлдэ абтаа. Зарим тү…һаалишад нютагай үүлтэрэй …һээ 1400—1520 литр һү һаа… байна. Манай МТС-эй харьяата …озуудтахи һаалишадай хаха… 1000-һаа дээшэ литр һү һааһаа. …эй ашаар һү һааха түсэбөө 102 …ент дүүргээбди. 1957 ондо …эймнай харьяата колхозуудай …шад нютагай үүлтэрэй үнеэн …өө 1500 литр һү һааха уялга … Энээнээ дүүргэхэбди.

…эдһээ ехэ һү һаадаг болохын …, тугаллаха хашараг, гунжа… һайнаар эдеэлүүлжэ, томо то…олгохо, атар тарган байлгахын … тэдэнииe һаалишадтань …алан даалгажа үгэнхэйбди. …алгын һайжарһан дээрэһээ, … хашарагуудай шэгнүүр му… …0—350 килограмм болонхой.

…най МТС-эй харьяата колхо… … гол һалбаринь хонин ажал …. 1955 онойхитой сасуулбал, …зууднай хонидһоо 35 процент … нооһо хайшалаа. Эдлүүриин … 100 гектар бүридэ 1955 он до… …,3 килограмм нооһон абтаа һаа, ажахын үнгэрһэн жэлдэ 83 килограмм абтаа. Энэ яагаад туйлагдааб гэхэдэ, эхэ хонидоо бултыень искусственна аргаар үрэжүүлдэг, үбэл ба хабар эртэ хурьгалуулдаг болообди. Манай МТС-эй харьяата колхозууд августын 13-да хонидоо ороондо оруулжа эхилээд, октябриин 23 хүрэтэр сүм дүүргээ. Тиихэдэ зарим колхозууд эхэ хонидоо 27—30 хоног соо ороондо оруулжа дүүргэһэн байха юм. Хурьгадые эхэтэйнь ябуулжа үдхэдэг ба бусад түрүү аргануудые нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ анхарал ехээр табигдана.

Манай МТС-эй харьяата колхозууд ойрын жэлнүүдтэ хонидойнгоо тооe хоёр, гурба дахин олошоруулха аргатай. Зүгөөр, хадын бэлшээринүүдые уһатай болгохын тула республикын хүтэлбэрилхы эмхи зургаанууд манда туһа хүргэхэ бэзэ гэжэ найдагдана.

Ажахын үнгэрэгшэ жэлдэ туйлаһан амжалтаараа урмашан зоригжоһон манай малшад мүнөө жэлэй үбэлжэлгын үедэ нэгэшье толгой мал үхэл гарзада оруулхагүйн, үнеэдһэ һү ехээр һаахын, хонидойнгоо нооһо һайнаар ургуулхын түлөө шангаар тэмсэжэ захалба. Үбэлжэлгые эмхитэйгээр, малайнгаа ашаг шэмые дээшэлүүлжэ үнгэргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөн үдэрһөө үдэр ерэхэ бүри үргэн далайсатайгаар дэлгэржэ байнхай.

Малаа үхүүлэнгүйгөөр, тураангүйгөөр ондо оруулая

(Иволгын аймагай „Улаан Оронго“ колхозой хонишон нүхэр Очировай үгэһөө)

Намарай саг үнгэржэ, малай үбэлжэлгын эгээл харюусалгатай үе—үбэлжэлгэ захалба. Үбэлжэлгын үедэ малаа тураангүйгөөр, гарзада оруулангүйгөөр ондо оруулха гээшэ манай нэгэ шухала зорилго болоно. Би 900 гаран толгой эрье хонидые хаража байдагби. Энэ жэлдэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 3 килограмм 200 грамм нооһо хайшалааб.

Үбэлжэлгын үедэ хүсэ шадалаа һуларуулаагүй хонид һайн шанартай нооһо ехээр үгэдэг. Бидэнэр хонидоо бүхэли үбэлдөө адуулжа гарадагбди. Манай эндэ хонид үбэлдөө үбһэ болон солоомо бага зэргээр нэмэлтэ болгон эдилсээд байбал бэлшээгдэжэ байхадаа яадагшьегүй. Үбһэ бардамаар эдюулжэ байхагүй һаа, хонидые үбэлдөө хэдышье хүйтэн, һалхи шуургантайшье байгаа һаань, бэлшээжэ байхада дээрэ гэжэ би һанадагби. Юуб гэхэдэ, хонид тэжээлээ бэлшээридэ ябажа олохо, бэлшэжэ ябахадаа дулаасаха байна бшуу.

Манай колхоздо хонидой үүлтэр һайжаруулха талаар нилээд хүдэлмэри хэгдэнэ. Иигэжэ мүнөө хонин һүрэгэймнай диилэнхи хубинь нарин ба нарибтар нооһотойнууд болоо. Манай хүдэлмэридэ мүн дутагдалнууд бии. Маднай түргэнөөр үдэжэ, ветеринарна хүдэлмэрилэгшэд ажалаа хүшхэрнэгүй. Энэ ушарһаа боложо үбдэһэн мал саг сагтаа эмшэлүүлэгдэдэггүй байна.

Һаянын үдэрнүүдтэ шэнэ түл абтажа захалхань. Үбэлжэлгын үедэ колхоздомнай 2500 гаран хурьгад абтаха юм. Эдэ хурьгадые бүрин бүтэнөөр түлжүүлхэ гээшэ манай хонишодой шухала зорилго болоно. Энэ жэлдэ би хаража байһан хонидоо нэгэшье толгойн үхэл гарзагүйгөөр ондо оруулха, нооһо хайшалха даалгабаряа үлүүлэн дүүргэхэ уялга абанаб.

Хонин бүриһөө 4 килограмм нооһо абахабди

(Яруунын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой ОТФ-е даагша нүхэр Жаргаловай үгэһөө)

Үнгэрэгшэ жэлдэ манай колхозой хонишод бага бэшэ амжалтануудые туйлаа. Колхознай 9 мянгаад хонитой. Эдэ хонидойнгоо толгой бүриһөө үнгэрэгшэ жэлдэ 3 килограмм 50 грамм нооһо хайшалжа абаһан байнабди. Тиихэдэ, зарим хонишод бүришье ехэ амжалта туйлаһан байха юм. Үни удаан саг соо хонин ажал дээрэ хүдэлмэрилжэ байһан түрүү хонишон Долгор Цыренжапова хонин бүриһөө 5 килограммһаа дээшэ нооһо хайшалжа абаа. Хонишодойнгоо һайн амжалтануудые туйлаһанай ашаар колхознай түсэбһөө гадуур гүрэндөө 30 гаран центнер нарин ба нарибтар нооһо тушаагаа.

Хоёр, гурбан жэлэй саада тээ колхозоймнай хонин һүрэг гол түлэб шэрүүн нооһотой байһан юм. Искусственна үрэжүүлгые зүбөөр хэрэглэһэнэйнгээ ашаар хонидойнгоо тоо толгойе ехээр олошоруулжа, нооһонойнь шанарые һайжаруулжа шадаһан байнабди.

Хонин ажалһаа манай колхоз жэл бүри горьтойхон олзо доход абадаг болонхой. Энэ жэлдэ хониной нооһо тушаажа, 900 мянган түхэригэй олзо доход оруулагдаа.

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай колхоз хонин ажалдаа анхаралаа ехээр хандуулдаг болоо. Хониной фермэдэ тэжээл ехээр үгтэдэг болонхой.

Манай колхозой хонишод ажахын шэнэ жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 100-һаа үсөөн бэшэ хурьга абаха, хонин бүриһөө 4 килограммһаа доошо бэшэ нооһо хайшалха уялга абанхай. Тиихэдэ, колхозоймнай зарим түрүү хонишод бүри ехэ уялгануудые абаа. Эдэ уялгануудаа манай колхозой хонишод дүүргэжэ шадаха.

Залуу малые зүбөөр түлжүүлхэ

(Бурят-Монголой зооветеринарна институдай директор профессор нүхэр Филипповэй үгэһөө)

Эбэртэ бодо малые бидэнэр гансашье һү һаахын түлөө бэшэ, мүн мяха, арһа абахын түлөө үдхэдэг гээшэбди. Һүүлэй жэлнүүдтэ һүн яһала ехээр һаагдадаг болобошье, мяха абалга бага байһан зандаа. Мүнөө манай колхозуудай гүрэндэ тушаадаг малые дунда зэргээр абажа харахада ойрдоол 250 килограмм татадаг байна.

Эбэртэ бодо малнай яахадаа томо болоногүйб? Энээндэ ямар шалтагаан бииб?

Бидэнэр залуу малаа, тусхайлбал, бүрүү, хашарагуудаа түлжүүлжэ, томо болгожо шаданагүйбди, үбэлжэлгын үедэ тураанабди. Энээн тушаа нэгэ эли тодо жэшээ харуулмаар. Намар колхозуудта тугалнууд 110—120 килограмм татадаг байһан аад, харин үбэлжэлгын үедэ бүрүү болоод ябаха үедөө ехээр туража; хабар болоходо ойрдоо 80-аад килограмм татадаг болошоһон байдаг. Иигэжэ тугалдаа һайнаар түлжэһэншье һаа, бүрүүн болоод ябаха үедөө харууһа, эдеэлүүлгэ муутай байлгагдаад, залуу малнай ехээр туража, тажаардаг, доройтодог байна бшуу. Олохон колхозуудта тугалнууд тухайгаа һанаагаа зободог аад, бүрүү хашарагуудаа мартажархидаг ушарнууд али олон үзэгдэнэ. Энээнэй гэмээр малаймнай үүлтэр түргэнөөр һайжарнагүй, гүрэндэ бага бэетэй мал тушаагдана. Нээрээшье, бүрүүн ябахадаа тажаарһан мал саашадаа һэргэжэ, томо боложо үгэхэнь ехэ бэрхэтэй байдаг бшуу. Тиимэһээ залуу малые зүбөөр ба һайнаар түлжүүлхэ, үбэлжэлгын үедэ харууһа, эдеэлүүлгыень һайжаруулха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаха ёһотой.

Тиихэдэ мүн бүрүү, хашараг ябахадаа тажаарһан гү, али муугаар түлжүүлэгдэһэн мал үнеэн болоходоо һү багатай, бэеэр бага, һариг муу байдаг. Энээнэй гэмээр зарим колхозуудта үнеэдһээ жэлдэ ойрдоо 300—400 литр һүн һаагдадаг байна.

Бурят-Монголой зооветеринарна институдта хоёр жэлтэй хашарагууд дунда зэргээр 400 гаран килограмм татадаг. Харин колхозуудһаа гүрэндэ тушаагдаһан хашарагууд ойрдоо 200-гаад килограмм татадаг байна. Энээн дээрэһээ харахада, бүрүүн ябахадаа муудаһан, тажаарһан мал бага бэетэй байдагынь элитэ болоно. Энэ дутагдалһаа боложо, хэды ехэ мяхан абтанагүй гээшэб?!

Хэрбээ манай бурят-монголой үүлтэрэй үнеэдые симментальска үүлтэрэй бухада табяад, тугалыень зүбөөр ба һайнаар түлжүүлээ һаа, тэдэнэр үнеэн болоходоо жэлдэ 3000 — 4000 литр һү үгэнэ гэжэ түрүүшүүлэй дүй дүршэл дээрэһээшье, наукын ажаглалтанууд дээрэһээшье харагдана. Тиимэһээ саашадаа залуу малые зүбөөр түлжүүлхэ хэрэгтэ гансашье манай малшад бэшэ, мүн зоотехнигүүд болон ветеринарна хүдэлмэрилэгшэд онсо анхаралаа хандуулха ёһотой.

Һаянын үдэрнүүдтэ үбэлэй эртын хурьгад абтажа захалхань. Энэ шухала кампаниие бэлэдхэл һайнтайгаар угтаха ёһотойбди. Мүнөө жэлдэ хонин бүриһөө хурьга абажа түлжүүлхын түлөө шанга тэмсэл дэлгэрүүлхэ шухала. Манай зарим түрүү хонишод 100 эхэ хонин бүриһөө 120—130 хурьга абажа түлжүүлнэ. Гэтэр зарим нютагуудта, жэшээлхэдэ, Баргажанай аймагта хурьгад тон үсөөнөөр абтана. Ажахын үнгэрэгшэ жэлдэ энэ аймагай колхозуудта 100 эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр ойрдоо 44 хурьган түлжүүлэгдээ. Иимэ баримтые саашадаа тэсэхын аргагүй. Абаһан хурьган бүхэнөө нэгэшье толгойн гээлтэ, хоролтогүйгөөр түлжүүлхэ гээшэ хонишон бүхэнэй нэрэ хүндын хэрэг мүн.

Ниитынгээ малые дулаан ба һайн байраар хангаха

(Зэдын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Чимитовэй үгэһөө)

Түрэл Коммунистическэ партиингаа түүхэтэ XX съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, ажахын үнгэрэгшэ жэлдэ манай колхозой гэшүүд малажал хүгжөөлгэдөө һайн амжалта туйлаба. Үнеэдһээ һү һаалга, нооһо хайшалалга горьтойхоноор дээшэлээ. Хэрбээ колхоз 1954 ондо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 429 литр һү һааһан байгаа һаа, 1956 ондо 1472 литр һааба. Тиихэдэ үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо үнеэн бүриһөө 400 гаран литр һү ехээр һаабабди. Ороной хүдөө ажахые хүгжөөхэ тухай партии, правительствын шиидхэбэринүүдтэ харюу болгон оролдосотойгоор ажаллаһанай ашаар манай колхозой малшад эдэ жэлнүүдтэ һү һаалгаяа гурба дахин дээшэлүүлжэ шадаһан байна.

Мүн тэрэшэлэн зарим түрүү һаалишаднай хүдэлмэридөө бүри эрхим амжалта туйлана. Үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2 мянга шахуу литр, зариманиинь дээшэшье һү һаажа байдаг. Һаалишад Жалсанова, Цыбенова, Ринчинова гэгшэдэй эрхим амжалтые тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Манайда мүн һү ехээр һаажа байдаг бэшэшье һаалишад олон. Мүнөө жэлдэ бидэнэр түсэбһөө гадуур гүрэндөө хэдэн зуу мянган литр һү тушаагаабди.

Гүрэндэ нооһо тушааха түсэб 104 процент, мяха тушааха түсэб 100 процент дүүргэгдээ.

Түрүүшынгээ жэлнүүдэй амжалтаар урмашан зоригжоһон манай малшад ажахын шэнэ жэлдэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1600 литр һү һаажа, эдлүүриингээ газарай 100 гектар бүхэндэ 73 центнер һү абаха, хонин бүриһөө 2,4 килограмм нооһо хайшалха социалистическэ уялга абаба. Мүнөө жэлдэ малдаа яһала ехэ тэжээл бэлдэжэ абаабди. Нёдондонойхидо орходоо хоёр дахин ехэ силос дарагдаа.

Малаа түргэнөөр үдхэхын, ашаг шэмыень дээшэлүүлхын тулада типовой һайн байрануудые олоор бариха хэрэгтэй. Теэд энэ талаар ехэ дутагдалтайбди. Сэхыень хэлэхэдэ, мүнөө манай колхоздо мүртэй һайн нэгэшье типовой байра байхагүй. Малдаа типовой байрануудые юундэ баринагүйбибди гэхэдэ, барилгын материал, тусхайлбал, модо хомортой гээшэбди. Илангаяа үүдэ сонходо, оёор потологто оруулха нарһан модон дутана. Манай нютагта нарһан модон байдаггүй. Хэрбээ нарһан модотой газарнуудта, жэшээлхэдэ, манай аймагта дүтэ Сэлэнгэдэ барилгада оруулха модо хюрөөдэхэ пилорама хүдэлгэхэ тушаа Хүдөө ажахын министерство хэмжээ абаа һаань ехэ туһатай байгаа.

Хонидые һайнаар эдеэлүүлхэ, уһалха хэрэгтэй

(Ториин аймагай „Улаан Бургалтай“ колхозой хонишон нүхэр Гармаевай үгэһөө)

Адуу малаар баян манай колхозой хонин һүрэг жэлһээ жэл ерэхэ бүри түргэнөөр үдэжэ, үүлтэрынь һайжаржа байна. Хонидоймнай тоо толгой жэл соо 2—3 мянган толгойгоор олошорно. Тиигэжэ мүнөө жэлдэ 15 мянган хонитой болоод байнабди. Хойто жэлдэ 18 мянган толгой хонитой болохо зорилго табигдаа. Хонин һүрэгэймнай олошоржо байхада, энэ һалбариһаа оруулдаг олзо доходнай дээшэлнэ. Тиигэжэ мүнөө жэлдэ бидэнэр гүрэндэ гансахан нооһо тушаажа, 850 мянга гаран түхэригэй олзо оруулаабди. Хонин ажал гээшэ малажалаймнай эгээл олзо доход ехэтэй һалбаринуудай нэгэн байһаниинь энээн дээрэһээ элиржэ үгэнэ. Тиимэһээ манай колхозой гэшүүд шэнэ табанжэлэй үедэ хонин һүрэгөө горьтойхоноор олошоруулжа, үүлтэрыень бүхы хэмжээгээр һайжаруулжа, нооһо абалгаяа 2—3 дахин ехэдхэхэ зорилготой.

Би эхэ хонидой отарада хүдэлдэгби. Энэ жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 99 хурьга абажа түлжүүлээб, хонин бүриһөө дунда зэргээр 2,6 килограмм нооһо хайшалааб.

Хонидые түргэнөөр үдхэхын, үүлтэрыень һайжаруулхын тулада тэдэнээ һайнаар харууһалха, эдеэлүүлхэ хэрэгтэй. Манай хонид жэлэй дүрбэн сагта бэлшээгдэдэг гээшэ. Үбэлжэлгын үедэ нэмэлтэ тэжээл эдюулэлсээд лэ бэлшээжэ гарадагбди. Зун, намарай сагта һайнаар адуулагдажа, тэнхээ тамир абаһан хонид үбэлдөө хагда һайнтай газарта нэмэлтэ тэжээл эдилсээд, адуулагдажа байбал яадагшьегүй. Малые, тэрэ тоодо хонидые гансашье һайнаар эдеэлүүлхэ, адуулхаһаа гадна, тэдэниие мүн саг сагтань уһалжа байха хэрэгтэй. Теэд манай отарын хонидой бэлшэдэг газарта уһан хомор. Минии урда тээ үгэ хэлээшэ хүнүүд худагһаа уһа абалгые механизацилха шухала байһан тухай онсолон тэмдэглэбэ. Бишье энээн тухай мүн лэ нилээд бодожо ябадаг гээшэб. Юуб гэхэдэ, отарынгаа 400—500 хонидто худагһаа уһа гараараа гаргадаг байнаб. Иигэжэ хэдэн зуун хонидой ууха уһые худагһаа хүнэгөөр гаргажа байха гээшэ аргагүй хүндэ. Худагһаа уһа гаргаха хүдэлмэриие механизацилха хэрэгтэ манай колхозой правлени болон механизаторнууд анхаралаа табидаг болохо ёһотой.

Зүблөөнэй заседаниин забһарта. С. Доржиевай фото.

Франциин Коммунистическэ партиин ЦК-гэй пленум

ПАРИЖ, ноябрийн 20. (ТАСС). Франциин Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй пленум Париж шадарай Иври гэжэ hууринда энэ үглөөгүүр нээгдээ. Политическэ байдал ба партиин зорилгонууд тухай Раймон Гюйо гэгшын элидхэлые пленум соносоо.

ООН-эй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй шэнэ подразделени Египедтэ ерэбэ

КАИР, ноябрийн 19. (ТАСС). ООН-эй зэбсэгтэ онсо хүсэнүүдэй 100 хүнhөө бүридэhэн шэнэ подразделени Абу-Сувейр аэродром дээрэ мүнөөдэр буугаа.

Венгридэхи байдал

БУДАПЕШТ, ноябрийн 20. (ТАСС). Предприятинуудай, транспортын, культурно-ажаhуудалай эмхи зургаануудай болон бусадай дахяад хүдэлмэрилжэ эхилhэн тухай мэдээсэлнүүд Венгриин бүхы заха хизааргуудhаа абтана. Буд нэхэдэг ба утаhа ээрэдэг фабриканууд бүхы провинцинуудта хүдэлмэрилжэ эхилээ гэжэ хлопчатобумажна промышленностиин предприятинуудай управлени мэдээсэнэ. Худалдаа наймаан hайжаржа байнхай. Городуудта, тусхайлбал, Будапештдэ эдеэ хоолой зүйл ехээр хүдөөгэй районуудhаа эльгээгдэнэ. Мүн городууд үргэн хэрэглэлэй эд бараа хүдөө нютагуудта гаргана.

Будапештдэ кафе болон ресторанууд нээгдээ, почтово отделенинүүд хүдэлмэрилдэг болоо, городой транспортын хүдэлмэри hайжаржа байнхай. Столицын олон районуудта хүүгэдэй садууд болон яслинууд нээгдээ. Революцида харша үймөөнэй үедэ hандаргагдаhан гэр байрануудаа городой хүн зон заhабарилна, мүн үйлсэнүүдые сэбэрлэнэ.

Гүрэндэ эсэргүү үгэсэлгэ Индонезидэ элирүүлэгдэбэ

ДЖАКАРТА, ноябрийн 20. (ТАСС). Гүрэндэ эсэргүү урбалта хэхэ hанаашалга гаргагшад элирүүлэгдэ гэжэ Индонезиин хэблэл мэдээсэнэ. Индонезиин армиин хархис үзэл баримталдаг зарим офицернүүд полковник Лубисай хүтэлбэреэр иимэ хорото хэрэгтэ бэлэдхэл хэhэн байгаа. Газаа талаhаа тухирагдадаг, мүн политическэ зарим ажал-ябуулагшадаар дэмжэгдэдэг эдэ хорото этэгээдүүд Састроамиджойогой правительствые унагааха, орон дотор сэрэгэй хархис засаг тогтоохо зорилго табидаг байба. Энэ үгэсэлгэнь наринаар бэлэдхэгдээд, августын 13-да правительствын зарим ажал-ябуулагшадые, тэрэ тоодо гадаадын хэрэгүүдэй министр Абдулганиие хархис хүсэнүүдэй хардажа, гүрдэжэ байха үедэ хэгдэхээр анха түрүүн хараалагдаhан юм. Хожомоо энэ болзорынь октябриин 5 хүрэтэр, удаалуулан ноябриин хоёрдохи декадын эсэс хүрэтэр хойшолуулагдаhан байгаа гэжэ «Мердека» газетэ бэшэнэ.

Хэблэлэй зарим органууд, нэрлэн хэлэбэл, «Синпо» газетэ нигэжэ заана: социалистическэ лагериин оронуудтай холбоо барисаагаа бэхижүүлхэ зорилгоор Састроамиджойогой правительствын харалаhан гадаадын политическэ хэмжээнүүдтэ эсэргүү хорото урбалта хэхээр бэлэдхэл хэхэдэ холбоотой байгаа. Тэдэ хархис хүсэнүүд баруун зүгэй империалистическэ зарим этэгээдүүдэй тухиралтаар ябуулга хэдэг байба. Индонезиин гадаадынгаа политикые өөhэдынгөө үзэмжөөр бэелүүлхэдэнь баруун оронуудай империалистическэ этэгээдүүд дурагүйтэдэг байhан бшуу. Америкын тагнуулай хүтэлбэрилэгшэ Аллен Даллесай Индонезидэ hаяхан ерэhэн энэнтэй дашарамдуулан тус газетэ hануулна.

Индонезиин правительство болон арми эрид шууд хэмжээнүүдые абаа. Тэрэнэй ашаар, дурсагдаhан үгэсэлгэ хаhа саг соогоо элирүүлэгдэжэ, тэрээндэ хабаадаhан офицернүүд тушаалнуудhаа гаргагдаад, арестовалагдаа гэжэ газетэнүүд мэдээсэнэ.

Үгэсэлгын усадхагдаhан тухай мэдээсэлые Индонезиин түрүү үзэл бодол баримталагшад хэблэл, мүн олонитэ hайшаалтайгаар угтаа.

Манай республикын hонин

Залуушуулай баяр

Залуушуулай Бүхэсоюзна Ленинскэ комсомолые табадахи орден — Ленинэй орденоор шагналгада зорюулагдаhан митингнүүд мүнөө республикымнай городууд болон хүдөө тосхонуудаар баяр баясхалангай оршон байдалда үнгэргэгдэжэ байна.

Иволгын аймагай Культурын байшан. Эндэ hайндэрэйхеэр хубсалhан комсомолецууд, залуушуул, аймагай комсомольско конференциин делегадууд олоороо сугларанхай.

—Ленинскэ комсомолые Ленинэй орденоор шагнаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указые бидэнэр тон ехэ баяр баясхалантайгаар угтаабди,—гэжэ эгээн түрүүлэн үгэ хэлэhэн «8 Марта» колхозой комсомольско организациин секретарь нүхэр Шемякина мэдүүлбэ.—Түрэл парти, правительствомнай манай габшагай ажалые үндэрөөр сэгнэжэ, правительствын дээдэ шан—Ленинэй орденоор шагнаба. Энэ дээдэ шан бидэнэр, залуушуулые, үшөө ехэ амжалта туйлахыемнай зоригжуулна,— гэжэ хэлэхэдэнь зал дотор нэрьемэ альга ташалган болоно.

Тэрэшэлэн митинг дээрэ үгэ хэлэhэн нүхэд Лущиков (аймгүйсэдкомой харгын таhаг), Чиркова (Харганаагай долоон жэлэй hургуули), Михайлов (Иволгын МТС) болон бусад дүлэтэ үгэнүүдые хэлэжэ, парти, правительстводаа халуун зүрхэнэй баяр хүргэhэн байна.

Иволгын МТС-эй залуу механизаторнууд Ленинскэ комсомолой үндэр шан абаhантайнь дашарамдуулан ажалай шэнэ вахтада жагсаад, абаhан уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэжэ эхилэнхэй.

И. Спиридонов.

Саарhаар хэгдэhэн сэсэгүүд

Ургамал сэсэгүүдтэл адли түхэлтэй улаа ягаан сэсэгүүдые магазинhаа ажалшадай абажа байхыень хододоо харахат. Энэ Улан-Удын горкомхозой сэсэг хэдэг мастерскойн коллективэй саарhаар гоёон хэhэн сэсэгүүд гээшэ.

Саарhаар сэсэгүүдые хэхэ гээшэ тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэ юм. Тэрэниие ургамал сэсэгтэ тон адли болгохын тула янза бүриин сэсэгүүдэй дүрсэ, үнгэ, набша намаань ямар байдаг юм гэжэ hайн мэдэхэ хэрэгтэй. Тэд тус мастерскойн хүдэлмэришэд Ковалева, Мотовкина, Леонтьева, Брейтман ба бусад өөрынгөө мэргэжэлые hайнаар шудаланхай. Тэдэнэй хэhэн сэсэгүүд үнгэ янзаараа, түхэл шанараараа тон hайн, үзэсхэлэн гоё байдаг. Тус мастерской энэ жэлдэ 270 мянган түхэригтэ сэсэгүүдые хэжэ худалдаа. Энэнь нёдондо жэлэйхидэ орходоо hураггүй ехэ болоно.

Hаяхан мастерскойн хүдэлмэрилэгшэд парафинова сэсэг хэдэг болоо. Парафинова сэсэгүүд үнгэ янзаараа тон hайханууд, шэлээр хэгдэhэн сэсэгүүдтэ адли ялалзан байдаг юм. Мүн hаядаа тэдэнэр бүдөөр сэсэг хэдэг болохонь.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: сэсэг хэдэг мастернууд (зүүн гарhаа) Ковалева, Мотовкина гэгшэд ажаллажа байна.

С. Родионовой текст.
Г. Смолиной зураг.

Ехэ зөөри алмагдаа

Улан-Удын автотранспортна 1-дэхи конторын хүдэлмэрилэгшэд ашаа зөөхэ жэлэйнгээ түсэбые 2 hараар урид дүүргэбэ. Эндэхи шофёрнууд 10 hарын турша соо 25 мянга үлүүтэй тонно ашаа түсэбhөө гадуур зөөгөө.

Ашаа зөөлгын үные химдаруулhанай ашаар 1 миллион 200 мянган түхэригэй зөөри, түсэбhөө гадуур 100 мянган литр бензин алмагдаа.

Автотранспортна конторын хүтэлбэрилэгшэд, партийна ба профсоюзна организаци шофёрнуудайнгаа ажалые хүнгэдхэхэ зорилгоор бага бэшэ ажал хэжэ байнхай. 25 автомашинын багтаха гараж баригдажа дүүрүүтэй байна. Жэлэй дүүрэтэр заhабариин мастерскойнууд баригдажа дүүргэгдэхэнь. Тэндэ халуун уhатай душ, хубсаhаяа hэлгэхэ таhалга бии болгогдохо юм. Гаражын баригдажа дүүрэхэдэ машинанууд хоёр халаан соо ашаглагдаха аргатай болохо юм.

Үйлэдбэриин түрүүшүүлэй зэргэ саг үргэлжэ нэмэнэ. Конторын 60 гаран шофёрнууд, тэрэ тоодо нүхэд Сизых, Максимов, Оловенников, Гусев, Леонов болон бусад жэлэйнгээ даабариие болзорhоонь урид дүүргээ.

М. Кандабаев.

Шэнэ продукци гаргана

Улан-Удын «Кооптруд» гэжэ олзоборилгын артелиин хүдэлмэришэд арад зондо худалдахаар октябрь соо жаран таба мянган түхэригэй продукци түсэбhөө гадуур үгэhэн байгаа. Туйлаhан амжалтаяа улам арьбадхаха зорилгоор тус артелиин хүдэлмэришэд ноябрь hарада бүришье эршэмтэйгээр хүдэлнэ. Артелиин хүдэлмэришэд hаяхан шэнэ продукци—канифольно олиф үйлэдбэрилжэ эхилбэ. Энэ продукци үйлэдбэрилгые артелиин солото мастер Мильман шудалhан юм. Энээнэй ашаар мүнөө энэ артель үдэр бүри 500 килограмм хүрэтэр олиф үйлэдбэрилдэг болоо.

Нүхэр Мильман өөрынгөө баян дүй дүршэлдэ артелиингээ залуушуулые hургана.

Тэрэшэлэн артелиин түрүү хүдэлмэришэдэй нэгэн — Трифонов сонхын замазка худхажа, шанарыень hайжаруулдаг тусхай машина түхеэржэ гаргаба. Энээнэй ашаар замазка үйлэдбэрилгэ нилээд үргэдхэгдөө.

И. Комиссаров.

Жэлэй түсэб дүүргэгдэбэ

Зүүн Сибириин түмэр замай 4-дэхи отделениин 13-дахи дистанциинхид харгы заhабарилха октябрь hарынгаа даабариие болзорhоонь урид 116 процент дүүргээ. Мүн баhа жэлэйнгээ түсэб дүүргэлсэбэ.

Эндэхи хүдэлмэришэдэй дунда дэлгэрhэн мүрысөөндэ бригадир байhан М. Г. Костылев, харгын мастер Миротов, түмэршэ дархан И. Е. Санников гэгшэд түрүүлжэ ябана. Харгы шалгадаг нүхэд Понушков, Акомбаев, хүдэлмэришэд Явхуто, Кряжев мүн лэ оролдосотойгоор ажаллана.

Улан-Удын түмэр замай узелай хүдэлмэришэдэй дунда 13-дахи дистанциинхид түрүүлэнхэй. Hаяхан мүрысөөнэй дүн гаргахада, энэ дистанци КПСС-эй Улан-Удын горкомой, горсоведэй гүйсэдкомой дамжуулгын Улаан тугта дахин хүртөө.

В. Михайлов.

Түрүү hаалишад

Прибайкальска аймагай колхозуудай hаалишад үбэлэй үедэ үнеэдhээ hү hаалгые доошолуулхагүйн тулада социалистическэ уялгануудые абанхай. Мүнөө хамтын мал үбэлэйнгөө байрада оруулагдажа, үбhэ хулhаар, шэмэтэ тэжээлээр хангагданхай.

Ажахын шэнэ жэлhээ хойшо үнеэдhээ hү hаалгаар Хрущевой нэрэмжэтэ колхоз аймаг соогоо түрүү hуурида гараба. Колхозой фермэнүүдэй дунда комсомольско-залуушуулай фермэ hайн амжалта туйлажа, түрүү hуури эзэлhэн байна. Энэ фермые дүй дүршэл ехэтэй Гавриил Иннокентьевич Петров хүтэлбэрилнэ. Фермын hаалишад Валентина Астраханцева, Мария Чумакова гэгшэд үнгэрэгшэ октябрь hарада тус тустаа үнеэн бүхэнhөө 300 литр hү hааhан байха юм. Эдэнэр ноябрь hарада hү hаалгаар hайн амжалта туйлахын түлөө бүри шангаар тэмсэжэ байнхай.

В. Седунов.

Аймагай яармаг

Зэдын аймагай центр—Петропавловка тосхондо хоёр үдэрэй турша соо аймагай яармаг болоо. Колхознигууд яармагай үедэ хүдөө ажахын элдэб продуктнуудые худалдаhан байна. Мүн аймпотребсоюзай 4 автолавкаар дамжуулжа эд бараан худалдагдаа.

Колхознигууд хүдөө ажахын продуктнуудые худалдаhан мүнгэндөө элдэб эд бараа абаха аргатай байба. Иигэжэ 300 мянган түхэригэй, hайн шанартай эд бараан колхознигуудта худалдагдаа.

Аймпотребсоюзай бэлэдхэлэй конторо аймагай центртэхи ажалшадта наймаалхын тула 300 пүүд шэниисэ, 4 тонно мяха ба бусад продуктнуудые колхознигуудhаа худалдан абаhан байха юм.

А. Модонов.

ОРОЛДОЛГЫН АША ҮРЭ

Жэлэй тоосоо гаргажа, колхозой правлениинхид ажалдаа ехэл дарагдаhан хэбэртэй. Мүлирhэн томо шоотонууд дүршэлтэй гараар тас няс татагдаад, аржагар тоонууд табигдажал байба. Тэдэнэй стол дээгүүр ээлжээгээ хүлеэжэ, элдэб шэнэ, хуушан, ута богони, сэбэрээршье бэшэгдэhэн, арма тарма гэтэрнь гарнуудаашье табиhан дансанууд хүбхэгэр хэбтэнэ.

Полевой сүүмхэ зүүhэн, блокнотшье бариhан хүнүүдэй орохо гарахада, баруулжаа хараhан столой саана hуудаг хараbтар шарайтай, үсөөн үгэтэй бухгалтер тархяашье үргэнэгүй, хүлhөөшье аршаха забдагүй хүдэлнэ.

Hүндэлөөшэдэй замхаха үеэр үүдэн нээгдээд, үндэр, бажагар бэетэй, хүри улаан шарайтай, баруун нидхынгээ дээрэ зурагар ута hорьботой, наhажаал хүн орожо ерэнэ. Тэрэмнай сэб сэхэ Ханда басаганда хандаад: «Манай гүүртэ ошохо газетэ байна гү?»—гэжэ асууба. «Байна, байна» гэээд, хажуудахи столой hугалга соohoo монсогойлжо оройhон ба дундуурнь бүдүүн утаhаар уяжархиhан, хүрзын эшын тухай бүдүүн газетэ гаргажа hарбайба. «Баhал сугларaад орхёо ха юм. Залуу hаалишадни асараарай гэжэ шэгтүй захиhан юм»—гэээд, hарьмай дэгэлэйнгээ халхагар уужам үбэр руу газетэнүүдээ үбэртэлөөд, газаашаа шууд гаража, хээр мориндоо саб байса мордон сасуу баруун хойшоо соёргошобо.

Бухгалтер ажалаа забhарлажа, тэрэ хүнэй хойноhоо уринаар хараад:

«Энэ үбгэжөөлэй оролдолгоор Харгааhатын гүүртэ ходо түрүүлжэ ябана даа. Мал хараха шадабаряар бэрхэл хүн даа. Гэрээрээ бултадаа бэрхэшүүл юм. Чимидханда hамганиинь али зэргын hаалишан гээшэб. Манай «Коммунизм» колхозой түүхэтэйнь, ажалтайнь, солото хүнүүдтэйнь. танилсахаа hанаа hаа, энэ ошогшо Сымпил Дондоков үбгэнhөө эхилэгты»—гэээд, сонходо зогсоно.

Хёрхо бухгалтер эндүүрээгүй. Сымпил Дондоков колхозойнгоо колхоз болохоhоо хойшо мал дээрэ ябажа, үбhэ тэжээлээр дутамаг ямаршье бэрхэтэй жэлнүүдтэ даажа абаhан малаа шадамар hайнаар ондо оруулдаг байгаа.

Үнгэрэгшэ ехэ дайнай жэлнүүдтэ Советскэ Армиин солдат боложо, Эхэ ороноо хамгаалалсан жагсаа бэлэй. Фронт дээрэ хатуу тулалдаанай үедэ тархяа хүндөөр шархатажа, хэдэн үдэрые мэдээгүй үнгэргөөд, hара hарлажа аргаламжада хэбтэhэн, мэргэн аргалалгын ашаар эдэгэжэ хүл дээрээ бодоhон юм. Бүри эдэгэжэ, нютагаа бусаха болоод байхадаа эмшэдтэ хандан: «hайн даа, колхоздоо ошожо, сохом шадаха ажалаараа абарhан ажалыетнай харюулхаб» гэээд мордоо бэлэй.

1945 ондо тэрэ ерэhээр түрэл колхозойнгоо үхэрые адуулжа ябадаг. Яруунын аймагтахи томо хамтаралнуудай нэгэн болоhон—малаар олон «Коммунизм» колхоз (Үльдэргэ) үнгэрэгшэ жэл соо үнеэн бүриhөө 962 литр hү hаагаа hэн. Гэхэтэй хамта, Харгааhатын гүүртэ холо уридлажа ябана. Харгааhатын түрүү hаалишад эсэгэ шэнги hанагдаха Дондоковой шадамараар адуулhанай ашаар бидэ илалта туйлаабди гэээд. үнэн зүрхэнhөө хэлэдэг.

Дондоковтон бүлөөрөө ажалша, малша юм. Залуу малшадта тодорхой туhаламжа үзүүлдэг, hургажа дахуулдаг дээрэhээнь, залуушуул тэдэнэртэй хүдэлхэ дуратай. Дондоковой hамган Батуева Ч-Х. — үнинэй дүршэлтэй hаалишан. Үнеэн бүриhөө 1481 литр hү hааба. Дондоковтонуой жэшээгээр hаалишад боложо эхилhэн залуу нүхэд Севостьянова Е. 1348 литр, Климова Н. 1395 литр, Рычнова В. 1255 литр, Климова. Т. 1192 литр hү hааhан байнад. Энэ гүүртын үнеэд ондоо гүүртынхиhээ ямаршье илгаагүй, юрын нютагай үүлтэрэй юм. Үлүү ехэ үбhэ тэжээлшье гаргашалhан байхагүй. Олохон үнеэдынь шэнэ түрэhэн гунжад байгаа. Үнгэрэгшэ жэл колхозынь үбhөөр бага дээрэhээ, үбэлэй эхэнхи сагые малаа хагданда адуулжа ондо оруулhан байна.

Манай гүүртэ адуулгашан Дондоковой ашаар амжалта туйлаа гэхэдээ басагад эндүүрээгүй. Сымпил үбгэн нютаг нугаяа hайн мэдэхэ, дүршэлөөр баян болобошье, зоотехнигэй зааhан гуримые хүндэлжэ хүтэлбэри болгодог, ондоо түрүү малшадай дүй дүршэлые hонирхон хэрэглэдэг, үбhэ тэжээлээ зүбөөр гаргашалдаг. Үбэлэй хүйтэндэ, зунай халуунда үнеэдээ адуулха бэлшээринь танюуhатай байдаг. Ямаршье сагта бэлшээри байнал гэжэ үнеэдээ гаргадаггүй. Хэдэн хоногоор бэлшээриень hэлгүүлжэ, hонирхуулан ябуулдаг. Зунай сагташье үнеэдээ зүбөөр адуулха ажалда ехэ анхарал табижа, уhалха тииирэхыень тааруулдаг, hэрюундэ бэлшээдэг, hоно батаганаанhаа зайсуулдаг, тиихэдэ үнеэдынь hү ородог бшуу. Хабартаа ногоо hайтай газарта, намартаа ногооной үзүүртэ ба тарыанай забhараар адуулха арга шадамар бэрхээр эмхидхэдэг.

Үбэлдөө, хабартаа үнеэдые бэлшээхын тула Дондоковой бэлдэжэ, хагда бургааhынь галдаhан ойн соорхой, боролжын забhар Харгааhатые тойрожо олон байдаг. «Морин—дээрэhээ, үхэр—дороhoo дааража турадаг юм» гэжэ Дондоков хэлэдэг. Үбэлдөө үхэртэ дэбдихэ хохир элбэгээр, шанар hайнтайгаар бэлдүүлдэг. Дондоковой гүүртын соолго ходо заhагданхай байха юм. Hаалишад нэгэ хэмдэ үнеэдээ hаадаг.

Мүнөө Харгааhатын гүүртынхид үбэлдэ бэлдэжэ, өөhэдынгөө эдэбхеэр үбhэ хулhаа нягта наринаар сомюжо хаагаа. Хорёо хотоёо заhанхай.

Дүршэлөө хубаалдажа, бэе бэеэ хүндэлэн үгэеэ дуулалсажа, ажалдаа шударгы эмхитэйгээр хүдэлжэ, бүгэдөөрөө hү ехээр hаажа, түсэбөө үлүүлэн дүүргэжэ, Харгааhатын гүүртынхид колхозой бүхы гүүртэнүүдэй дунда суурхаа. Тэдэнэй олониинь аймагай хүдөө ажахын выставкэдэ хабаадаhан, үнэтэ шан абаhан байна.

«Энэ эхилэгшэ ажалайнгаа жэлэй туршада үнеэн бүриhөө 2 мянган литр hү hааха арга боломжо бии. Малай тэжээл ехээр абтаа. Шэнэ газарaймнай ашаг шэмэнь харагдаа. Хүдөө бэлшээришье урда урдынхиhаа hайн, малшад бидэнэй оролдосо, шадабари лэ шиидхэхэ болоо. Жэлэй эхинhээ бүри эмхитэйгээр тэмсэе»,—гэээд Дондоков миhэлзэн хөөрэнэ.

«Тиимэ даа, залуу гунжаднай дүнжэд болохо, түлжэхэ, тобиржохо. Малаа hайн хаража, урда жэлэйхиhээ ехэ hү hаажа үзэе,—гэээд Чимидханда ажалша нүхэрэйнгөө hанаае дахуулан урмашуулна.

«Булта Харгааhатын hаалишад шэнгеэр хүдэлөө hаа, мүнөө миллион үлүүтэй олзотой hуухагүй, харин хоёр миллион доход оруулха байгаабди, бүхы малшад харгааhатынхид шэнгеэр хүдэлэгты!»—гэээд колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Сампилон тэмдэглэнэ.

Ц. НОМТОЕВ.

Редактор Д. Л. ЛОБСАНОВ.

СССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ hЭРГЭЭН БОДХООХО БА ХҮГЖӨӨХЭ ГҮРЭНЭЙ ГУРБАДАХИ УРЬhАЛАМЖА

1956 оной ноябрийн 11-дэ Москва городто болоhон үнэлэнь түлэгдэхэ дүрбэдэхи тиражай

ШАЛГАЛТЫН ТАБЛИЦА

Урьhаламжын разряд бүхэнэй 50 номерой (№ 01-hээ № 50 хүрэтэр) доро дурсагдаhан серинүүдэй облигацинуудай үнэнь түлэгдэхэ

Серинүүдэй №№	Серинүүдэй №№	Серинүүдэй №№	Серинүүдэй №№
040001	045521	050997	[illegible]
040009	045530	051001	[illegible]
040038	045591	051101	[illegible]
040071	045687	051151	[illegible]
040077	045698	051182	[illegible]
040110	045730	051191	[illegible]
040139	045750	051195	[illegible]
040238	045756	051231	[illegible]
040426	045840	051313	[illegible]
040523	045846	051329	[illegible]
040582	045850	051384	[illegible]
040600	045854	051392	[illegible]
040733	045860	051412	[illegible]
040764	045877	051417	[illegible]
040770	045894	051429	[illegible]
040799	045929	051453	[illegible]
040805	045946	051537	[illegible]
040928	045950	051553	[illegible]
040970	046045	051563	[illegible]
041013	046117	051614	[illegible]
041015	046157	051843	[illegible]
041043	046193	051858	[illegible]
041081	046216	051931	[illegible]
041125	046239	052019	[illegible]
041135	046274	052031	[illegible]
041139	046364	052056	[illegible]
041184	046400	052108	[illegible]
041333	046414	052111	[illegible]
041466	046577	052144	[illegible]
041493	046590	052196	[illegible]
041577	046610	052218	[illegible]
041593	046684	052248	[illegible]
041601	046801	052289	[illegible]
041715	046809	052389	[illegible]
041729	046817	052403	[illegible]
041780	046879	052409	[illegible]
041788	046940	052417	[illegible]
041803	046948	052422	[illegible]
041824	046984	052439	[illegible]
041846	046994	052447	[illegible]
041868	046996	052452	[illegible]
041896	047005	052544	[illegible]
041962	047049	052546	[illegible]
042001	047167	052562	[illegible]
042027	047205	052564	[illegible]
042046	047240	052578	[illegible]
042187	047249	052582	[illegible]
042193	047283	052601	[illegible]
042231	047298	052768	[illegible]
042235	047394	052780	[illegible]
042282	047480	052789	[illegible]
042329	047600	052845	[illegible]
042406	047605	052848	[illegible]
042445	047750	052888	[illegible]
042481	047827	052941	[illegible]
042521	047902	052969	[illegible]
042536	048024	053108	[illegible]
042549	048133	053162	[illegible]
042633	048149	053181	[illegible]
042710	048204	053233	[illegible]
042769	048212	053319	[illegible]
042784	048221	053357	[illegible]
042864	048230	053365	[illegible]
042888	048344	053399	[illegible]
043020	048356	053474	[illegible]
043027	048447	053522	[illegible]
043031	048454	053548	[illegible]
043105	048506	053550	[illegible]
043130	048534	053551	[illegible]
043156	048578	053553	[illegible]
043203	048614	053597	[illegible]
043211	048645	053610	[illegible]
043215	048675	053618	[illegible]
043232	048739	053623	[illegible]
043238	048844	053669	[illegible]
043241	048971	053767	[illegible]
043255	048979	053800	[illegible]
043296	049048	053837	[illegible]
043353	049108	053901	[illegible]
043395	049171	053922	[illegible]
043414	049208	053928	[illegible]
043433	049213	053974	[illegible]
043446	049227	053982	[illegible]
043475	049233	054100	[illegible]
043632	049257	054198	[illegible]
043641	049323	054257	[illegible]
043695	049373	054287	[illegible]
043699	049383	054313	[illegible]
043732	049408	054384	[illegible]
043738	049413	054402	[illegible]
043776	049461	054407	[illegible]
043812	049469	054442	[illegible]
043911	049578	054489	[illegible]
043984	049635	054514	[illegible]
044069	049643	054550	[illegible]
044080	049704	054587	[illegible]
044116	049742	054603	[illegible]
044184	049746	054661	[illegible]
044274	049828	054722	[illegible]
044313	049884	054746	[illegible]
044366	049946	054766	[illegible]
044387	049958	054795	[illegible]
044406	049984	054798	[illegible]
044426	050103	054802	[illegible]
044449	050156	054821	[illegible]
044542	050178	054855	[illegible]
044597	050219	054857	[illegible]
044754	050248	054859	[illegible]
044779	050265	054937	[illegible]
044780	050304	054945	[illegible]
044880	050454	054963	[illegible]
044941	050464	054997	[illegible]
044970	050529	055006	[illegible]
045073	050559	055042	[illegible]
045180	050566	055051	[illegible]
045240	050627	055053	[illegible]
045260	050636	055108	[illegible]
045261	050785	055220	[illegible]
045352	050806	055232	[illegible]
045368	050824	055240	[illegible]
045386	050849	055300	[illegible]
045399	050888	055301	[illegible]
045450	050953	055340	[illegible]
045482	050965	055341	[illegible]
045491	050993	055405	[illegible]

БМАССР-эй Гострудсберкассын ба Госкредидэй управлени.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ. Ленина. 26. Телефоны редакции: редактора — 46-32, заместителя редактора — 32-74, отв. секретаря — 27-37. отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 33-14, культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00920. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 6399.